



ד. שם בגמרא:
ה. רמב"ם בפרק ט'
(משנה הלכה ט) מסובגיל
דעירובין ק"ג (ע"ה):
ו. בריתא שבת ע"ה (ב)
וע"ב; וספחה שם פרק י'
הלכה ז; רמב"ם שם י"א, ע'
ל"א שם פ"ו סימן ט':

ציונים דרמ"א

שם (ה) מרדכי פרק כלל גדול (שנה רמו שפט, שם מהר"ם מרדכי ע"ה):

הגהות והערות

טו. ש"י כו"ד סימן קכ"ב (שפ"ו):
טז. קטע זה נוסף ע"פ מהר"ם:

יז. ע"י סימן שלט הערה ג':

יח. ע"י עוד בזה נפתחה להלכות שבת אזה לא; פתחיה להלכות פסק פ"ה אזה ה; משכחות וזה סימן שטו אזה ה, וסימן שזי אזה א:
יט. הובאה לספקי ר"א"ו (סוף עירובין) שמשמע נלמד דין זה, כמו שכתוב בשלטי הגבורים שם אזה ב:

כ. הוא רבי יונה לנדוספר מפרגא, בעל מחבר שו"ת מעיל זקנה, ויש לז"ן לזוהר וו העמקה במלואה בפרטו נגזי יונה על יו"ד, מהדורות ניו יורק חשמי"ה, ובספר ההגהות לדייקים:

כא. אבנים כראש יוסף (שבת ע"ד, ב) כתב שהחולש ניד מחיה פטור וממחה חייב, ע"ש:

כב. שם בגמרא אזה מחק "אזה גדולה", וע"י כ"י עמוד הקטן "די"ה המטעם) כשם הרא"ש (שבת פ"ו סימן ט'):
כג. נוסף ממהדורת למעברת חק"א, וכן הגיה די אפרים:

כד. בספדת דפוסים מההדורת דיהרנפארט "פרץ לומר", אלה "גדלה לוי":
כה. ע"י עוד בזה ביאר הגר"א סימן שד סי"ק י"א: כו. ע"י שער הלצ"ן סי"ק ו' שכתב לדבריו כן שלא נדקדקו:

ב שתי שערות. אבל באזה איכא איסורא כמו כל חצי שיעור, כן נראה לי פשוט, דלא כעולת שבת [סי"ק א]. [הערה: העולת שבת [סוף סימן שלט] כתב שני דיינים, ולא ראה בסיומן זה [סימן שלט סוף ד] וריש סימן של"ח [בהגה]: ג. דהתך יב"ד. המותך יכלת בכלי חייב אם היא למה (מגיד משנה שם פרק ט' הלכה א, דלא כרמב"ם ספ). הגזוז בין מן. המי "בין מן המת בין מן בהמה ומיה אפילו מן השלם חייב. החולש כנף מן העוף חייב. הטובה מן המי פטורה, [שם] שאין דרך גזיה בכך (רמב"ם שם הלכה ז). ומשמע דחולש אמר מן הבהמה פטור, וע"י סימן תל"ח [סי"ק ג]. ואם אינו צריך לומר או לשער, הוי מלאכה שאינה

צריכה לגופה, ע"י [מ"א] סימן רע"ח: ד שיעור. ואפילו נטף מעלמו על הספר (מוספתא שבת פרק י' הלכה ז: צ"ח עמוד מקו ד"ה המוחק) דה אסור לשבור וכו'. ומותר ליחזק לתינוק (מרדכי שבת רמו שפט). ואני הורגלתי לכחוב בדבש מעורב במעט מים, דהוי מי פירות ולא הוי מוחק (אגודה שם סימן קכ). ולריך ע"י, דעל כל פנים רישומו ניכר:

צדיקים, ול"ע. ובלבוש [שפ"ד ד] כתב, ונראה לי דהוא הדין אותן ספרים שכותבין עליהם בראשי חודי הדפים למעלה או מגדידין אותיות או חיצות כמו שנהגו קל"ה, שאותן הספרים אסור לפותחן בשבת משום מוחק, שהרי שובר מוחק האותיות, וכן לחזור ולסגורן אסור משום כותב, ולפיכך נראה דחמיר טפי משבירת העוגות דאין שם אלא מוחק, וכאן יש מוחק על מנת לכתוב, שהרי דעמו לחזור ולסגורו אחר הלימוד, וקרוי אני לומר שחייב עליו חטאת, עכ"ל. וכמה וכמה הפריז הרב על מידותיו לעגוש בזה חטאת מנטעם כותב, דאפילו לפי סברתו פטור, דהא אין מתכוין בשבירת הספר כדי שיהי האותיות מסודרים, אלא על סגירת הספר מכיון. ומו לריך לומר [ה] דאין כאן לא מוחק ולא כותב, וראיה ממנה שכתוב פרק הבונה [שם קה, ב] אמר רבי אמי כתב אזה אזה צבצריא ואזה אזה צלפורי, כתיבה היא אלא שמוחקר קריבה, והתן כתב על שני כותבי הכית ועל שני דפי הפנקס ואין נהגין זה עם זה פטור, החס ממוחקר מעשה דקריבה, פירוש אינו מקריבן אלא ע"י קליפה המפסיק ביניהם, וכי קאמר, כגון כתב אזה על שפת לוח זו בצבצריא, ואמה יכול לקרבו שלא במעשה, אלא קריבה בעלמא, והנה מחיוב דהתם נלמד פטור לנדון לידן, וכי היכי דהתם חייב משום כתיבה אע"פ שאין סמוכים אלא הוויין כאלו הם זה אלא זה ויחייב חטאת, ממילא כן דנמרחקה הכתיבה השניין לה כאלו עדיין סמוכים, ואיהו לא עבדי מידה, הן לענין שלא עשה מחק, הן כשחזור וקאוגרם דלא עבדי מעשה חדש, כי הכתיבה כבר היא קיימת, ואין לומר דהתם אמרינן כן לתומא דוקא מה שאין כן כאן ללקולא, דלגבי חיוב חטאת אין שייך תומא, דהא יש חשש שמביא חוליך לעורה, אלא דעל כרחק נדור הוא כן. ומו, דגם לקולא

ערך ד"חם למהריק"ש
שם סיפ"א [וחייב ע"י שתי שערות]. וע"י סוף סימן ש"ג סי': סוף שפ"ד ג [שתי אותיות חייב]. יש מי שכתב ששגות שכותבין עליהם אותיות ומינות אסור לנדון לאוכלן, ובמיתק אין לחוש:

באר היטב
גזוז, ומלכתב החולש כנף מן העוף ולא כתב גבי בהמה דחולש אמר מן הבהמה חייב משום חולש, שמע מינה דכתיבה ליה דכתיבה אזה אינו מולדת גזוז, וזה נראה הפך הירושלמי שבי"ח לטעם הלכה. ונראה דהירושלמי הזה הוי דלא כהלכתא, דהא מהלמודא דידן נראה להפך, וי"ל הסוגיא בפרק הלוקח בהמה [בכורות כה, ב] על מתימין דרבי יוסי בן המשולם אומר השוחט את הכבד עושה מקום לקופין וחולש את השער, בעו מיניה מרב הווא, כנגדו כיום טוב מהו וכו', ומסקינן [שם כה, א] שחייב כנף דהיינו אורחיה, עכ"ל ע"ש. הרי להדיא דמן הגמרא דלין נראה מנואר דהחולש מן הבהמה לאו היינו גזוז, ושאי כנף עוף דהיינו אורחיה, ומשום הכי לא פסק הרמב"ם היא דירושלמי שהביא ה"ע"י. וממהני על ה"ע"י אין לא שם לכו להלמודא דידן דנראה מפורש לכתב חיוב חטאת בחולש אמר מן הבהמה, אבל מכל מקום הדין דין אמת דלריך לומר שלא לחוש שער מן הבהמה אפילו מטה, דאף דחייב חטאת ליכא מכל מקום איסורא איכא, עכ"ל די אהבין: (ד) שיעור. וכמה הבי"ח, ולכן לריך לומר כשנוטף שעה על הספר שאין לסלקו, ואפילו לא נטף אלא על אזה אזה, ואם על שמים חייב חטאת, עכ"ל, [נ"ו סי"ק א]. ובתפוצה שבות ועקב חלק ב' סימן ד' חמה על זה דמה ענין ממיקה שייך בזה, ומכאן זה כתב דוקא בפנקס

ביאור הגר"א
[כ] וכלכס כו'. סתם כדעת הרמב"ם ושם א. ז. דחלכה כררי יהודה ומה יו. יו.

שם (א) המוחק דיו כו'. צטור [עמוד מקטן] כתוב המטעם בדיו כו', והוא טעות סופר, וי"ל המוחק מטעם דיו על הקלף, כמו שכתוב כאן. וכמה מו"מ ו"ל [ג"ה שם ד"ה המוחק] ולכן לריך לומר כשנוטף שעה על הספר שאין לסלקו, ואפילו לא נטף אלא על אזה אזה, ואם על שמים חייב חטאת, עכ"ל: (ב) אסור לשבור עוגות כו'. במרדכי [שנה רמו שפט] כשם מהר"ם [מרדכי ע"ה] כתב בזה, אי משום מוחק, ליכא איסורא דאורייתא אלא במוחק על מנת לכתוב. ומינה איסורא דרענן איכא, ובמיתק אין לחוש כו' דאין מנוזין על הקטן, רק דלא ספינן ליה. צדיקים [בכמות קיד, א]. משמע דכגדול אסור, ולא הצנתי זה, דהא

אפילו במקום שיש אזה מלאכה כגון צורה, אין שייך במקום אפילו כיון שהוא עושה כן לצורך אפילה, כמו שכתוב לעיל [סימן שט סוף א וסוף טו], וכן בטוקן [סימן שט סוף יב בהגה], כל שכן בזה שהוא מקלקל כיון שאין מוחק על מנת לכתוב, וכל המקלקלים פטורים [שם קה, ב], למה יהיה אסור דרך אפילה, ואם האיסור משום שיעור מחילה האותיות ויודע שישתכרו [שם בשעת האפילה, [אס"ט] זה היה אסור אף בקטן יש לאסור העשייה כן, דהוה ליה ספינן צדיקים, ול"ע. ובלבוש [שפ"ד ד] כתב, ונראה לי דהוא הדין אותן ספרים שכותבין עליהם בראשי חודי הדפים למעלה או מגדידין אותיות או חיצות כמו שנהגו קל"ה, שאותן הספרים אסור לפותחן בשבת משום מוחק, שהרי שובר מוחק האותיות, וכן לחזור ולסגורן אסור משום כותב, ולפיכך נראה דחמיר טפי משבירת העוגות דאין שם אלא מוחק, וכאן יש מוחק על מנת לכתוב, שהרי דעמו לחזור ולסגורו אחר הלימוד, וקרוי אני לומר שחייב עליו חטאת, עכ"ל. וכמה וכמה הפריז הרב על מידותיו לעגוש בזה חטאת מנטעם כותב, דאפילו לפי סברתו פטור, דהא אין מתכוין בשבירת הספר כדי שיהי האותיות מסודרים, אלא על סגירת הספר מכיון. ומו לריך לומר [ה] דאין כאן לא מוחק ולא כותב, וראיה ממנה שכתוב פרק הבונה [שם קה, ב] אמר רבי אמי כתב אזה אזה צבצריא ואזה אזה צלפורי, כתיבה היא אלא שמוחקר קריבה, והתן כתב על שני כותבי הכית ועל שני דפי הפנקס ואין נהגין זה עם זה פטור, החס ממוחקר מעשה דקריבה, פירוש אינו מקריבן אלא ע"י קליפה המפסיק ביניהם, וכי קאמר, כגון כתב אזה על שפת לוח זו בצבצריא, ואמה יכול לקרבו שלא במעשה, אלא קריבה בעלמא, והנה מחיוב דהתם נלמד פטור לנדון לידן, וכי היכי דהתם חייב משום כתיבה אע"פ שאין סמוכים אלא הוויין כאלו הם זה אלא זה ויחייב חטאת, ממילא כן דנמרחקה הכתיבה השניין לה כאלו עדיין סמוכים, ואיהו לא עבדי מידה, הן לענין שלא עשה מחק, הן כשחזור וקאוגרם דלא עבדי מעשה חדש, כי הכתיבה כבר היא קיימת, ואין לומר דהתם אמרינן כן לתומא דוקא מה שאין כן כאן ללקולא, דלגבי חיוב חטאת אין שייך תומא, דהא יש חשש שמביא חוליך לעורה, אלא דעל כרחק נדור הוא כן. ומו, דגם לקולא

ערך ד"חם למהריק"ש
שם סיפ"א [וחייב ע"י שתי שערות]. וע"י סוף סימן ש"ג סי': סוף שפ"ד ג [שתי אותיות חייב]. יש מי שכתב ששגות שכותבין עליהם אותיות ומינות אסור לנדון לאוכלן, ובמיתק אין לחוש:

באר היטב
גזוז, ומלכתב החולש כנף מן העוף ולא כתב גבי בהמה דחולש אמר מן הבהמה חייב משום חולש, שמע מינה דכתיבה ליה דכתיבה אזה אינו מולדת גזוז, וזה נראה הפך הירושלמי שבי"ח לטעם הלכה. ונראה דהירושלמי הזה הוי דלא כהלכתא, דהא מהלמודא דידן נראה להפך, וי"ל הסוגיא בפרק הלוקח בהמה [בכורות כה, ב] על מתימין דרבי יוסי בן המשולם אומר השוחט את הכבד עושה מקום לקופין וחולש את השער, בעו מיניה מרב הווא, כנגדו כיום טוב מהו וכו', ומסקינן [שם כה, א] שחייב כנף דהיינו אורחיה, עכ"ל ע"ש. הרי להדיא דמן הגמרא דלין נראה מנואר דהחולש מן הבהמה לאו היינו גזוז, ושאי כנף עוף דהיינו אורחיה, ומשום הכי לא פסק הרמב"ם היא דירושלמי שהביא ה"ע"י. וממהני על ה"ע"י אין לא שם לכו להלמודא דידן דנראה מפורש לכתב חיוב חטאת בחולש אמר מן הבהמה, אבל מכל מקום הדין דין אמת דלריך לומר שלא לחוש שער מן הבהמה אפילו מטה, דאף דחייב חטאת ליכא מכל מקום איסורא איכא, עכ"ל די אהבין: (ד) שיעור. וכמה הבי"ח, ולכן לריך לומר כשנוטף שעה על הספר שאין לסלקו, ואפילו לא נטף אלא על אזה אזה, ואם על שמים חייב חטאת, עכ"ל, [נ"ו סי"ק א]. ובתפוצה שבות ועקב חלק ב' סימן ד' חמה על זה דמה ענין ממיקה שייך בזה, ומכאן זה כתב דוקא בפנקס

ביאור הגר"א
[כ] וכלכס כו'. סתם כדעת הרמב"ם ושם א. ז. דחלכה כררי יהודה ומה יו. יו.

מגזרת פכ"ז צ"ח
בוצר מתי ארין חזון בשל
מכון 'כנע'ה

ו כמין אותיות. לר"ך עיון, לר"כ אפילו כתובין עליו זרות יהא אסור, דהא הכר זורה חייב, ור"כ המוחקה נמי חייב, וז"ע. וכח כמשוגת רמ"א סימן קי"ט דקפ"ר שכתוב על הדפין אומיות מותר לפתחו ולנעלו, דכיון דעשוי לנעול ולפתוח ליכא משום מוחק, ע"ש שהאר"ך. ובלבוש [שפי"ק ז] כתב שהו"א קרוב לחיוב טעמא, וכן נראה לי להחמיר, דלאות רמ"א אינן מוכרחות. ובכנסת הגדולה [הגנ"י] כתב שנוהגין להחיר, וכן כתב [ה"ר ש"ס הלוי [א"ר]] סימן (כ"ו) [כ"ו]. וכח עוד שם, דדוקא כשכותבין על העוגות אומיות מדבר אחר, אבל כשהכתיבה היא מהעוגה עצמה בדפוס או בדים שרי, ולכן אובלים העוגות שיש עליהם ציורים, עכ"ל וז"ע: ז במשקין. ואם כתב פטור. והוא הדין הכותב דביו על עלי ירקות ועל כל דבר שאינו עומד פטור, עד שיכתוב דבר העומד על דבר העומד, וכן המוחק [רמב"ם שם יא, טו]. הכותב על בשרו חייב מפני שהוא עור, אע"פ שחמימותו בשרו מעצרת הכתב לאחר זמן, הרי זה דומה לכתב שנמחק. ואכל המשרט על בשרו זורת כתב פטור. הקורע על העור כתבנית כתב, חייב. הרושם על העור כתבנית כתב, פטור. המעביר דיו על גבי סיקרא חייב שמים, משום כותב ומשום מוחק. דיו על גבי דיו או סיקרא על גבי דיו פטור [שם הלכה טו]. הרושם [רשמים] זרות [כ"ו] (ובשטר) [ובשטר] ז וכיוצא בהן כדרך שהציירם רושמים הרי זה חייב משום כותב, וכן המוחקה. המשרטע חייב [שם הלכה יז]. הכותב על מנת לקלקל העור חייב, שאין חיובו על מקום הכתב אלא על הכתב. אבל המוחק על מנת לקלקל פטור [שם הלכה טז]. כתב אוח אחת סמוך לכתב, כתב על גבי כתב, נחטין לכתוב חיי"ת [י"ג] וכח שני זיינין [חיי"ב] י"ג, כתב שחי אומיות שאין נהגין זה עם זה פטור [שם הלכה יא]. כתב אוח אחת במגילה זו וכתב אוח שניה במגילה אחרת חייב, שבזמן שמקרינן נהגין זה עם זה ואינן ממוסרין מעשה לקריבתן [שם הלכה יב]. כתב נטריקון אוח אחת פטור. המגיה אוח אחת, כגון שנוטל גג החיי"ת ונעשה שני זיינין חייב [שם הלכה יג]. כתב בשמאלו או אטר ככתב צימיו פטור. השולט בשחי ידיו חייב בשמיהן. קטן אוחו בקולמוס וגדול אוחו בידו וכותב פטור [שם הלכה יד]. ה מותר לרשום באויר. ולא אמרינן דמאמץ ידיו נכתבה. והוא הדין דמותר לראות אומנות בשבת [שם הלכה ט"ז].

ולמוד זהדיא מהמס, דהתם משמע דאלו היו כתובים קודם שנת אוח אחד רחוק מחצירו וקירבם להדי בשבת, דודאי אין חיוב בזה, דאם לא כן אמאי אמרינן שם דחייב בכותב שחי אומיות, הוה ליה למימר דאפילו כותבם כבר אלא שהיו מרוחקים וקירבן בשבת דחייב, אלא ודאי שפטור בזה, דהקירוב אינו מועיל ולא מבעל כלל. [הכא] [הנין] נמי כאן, דמה שקירב האומיות שנתרחקו לא עביד מידי. ופשוט שבוה לא שייך לומר דמדרכנן מיהו אסור לדעת מהר"ם כעוגות שזכרנו, דהתם הוה על כל פנים מקלקל, כיון דאחר שנשכתרו לא מועיל שם קירוב, דאי אפשר לעשות מהם חיבור אחד אחר ששירם, אבל כאן אין קלקול במה שמרחיקם ע"י הפחימה, וכל שכן שלא נחטין אפילו לזה שיהיו האומיות נשברים. וכן משמע עוד ממה שכתוב שם בדפוס הבונה כתב אוח אחת והשלימו לספר חייב, משמע דאלו נעל אוח אחת שהוא נכתב כבר וקירבנו להספר דאין בו חיוב. ואין להלק דדוקא דין אוח שלם לאות שלם לא מהני הקירוב, אבל באוח אחד שנתפרק מחמת פתיחת הספר מהני מה שנתרחק ונתקרב, זה אינו, דכך לי אוח אחת שאין בו חיוב שבת כמו חצי אוח, והקירוב הנר"ך לענין חיוב שבת בשחי אומיות הוה כמו חצי אוח דאין בו חיוב, כן נראה לענ"ד. ושמעתי שרמ"א בשו"ת לא ידענא: (ג) לרשום באויר כפרים שכתובים עליהם, אך ראייתו לא ידענא: (ג) לרשום באויר כו'. הטעם בתרומת הדשן [סימן כג] שאין רישומו ניכר כמו במשקין ואפ"ר. ולפי זה לאו דוקא באויר מותר, אלא הוא הדין אם רושם על דף גבו זורת אומיות שרי, דגם בזה אין רישומו ניכר כלל. וכן משמע בתרומת הדשן [שם] בשם אור זרוע [הלכות שבת סימן עו] שכתב לר"ך לזיחר שלא יכתוב אדם בשבת במשקין על השלחן כו', משמע על השלחן גרידא מותר:

שפד מגן אברהם נ"י
 ר הגולה
 ז הדשן סימן ז
 ז אור זרוע הלכות סימן עו:
 י"ב דרמ"א
 ז הדשן סימן ז
 ז אור זרוע הלכות סימן עו:
 מהרש"א
 (מביא ש"ק הר"ש הלוי, נ"ל, וכן המיר זה יחיר סוף סימן ז ע"ה כ' ע"א:
 ס"ק ז אב"ל על בשרו. עין ח"ק במג"א ס"ק ח'
 ז והערות
 ז ממנה דורח ח"ד קכ"ט:
 ז זה מקורו זכר כגלגל יטב ח"ק כ"ל ח"ד דברי זמלאס, ח"ל, שכתוב עליהם י הדפין למעלה יס אומיות או יד לפוחתן בשבת ז, ולקמן אסור ז שהוא כו', נט"ו ס"ק ב: י זרוע, שמשם ז כתוב "בעשרי": ז"פ פרי מגדים, זשי שרד ועהרת ז הוא צמ"ס. י"א מין זכע, עין מיהו כב, יד: ז ע"פ מתינת אפרים, לטויו ד מים, טהרה ז טלמא, וכן הוא זמ"ס:
 ד שהכונה "על יס". אולי צ"ל מל" (והיה) י"א וכו': ע"פ דמשק ליעור:

באר היטב
 שיש בה בית קיבול שבוה הוא אסור, אבל בקלף אין כאן משא אסור אלא אם כן רוצה להסיר השעיה באצבע וזכרנו ידו דאית ביה משום ממרח, אבל להסיר השעיה מן הקלף ענינן שלא יגע בשעיה צידו או בציפורניו מותר, ע"ש, והסכים עמו ה"ד אהרן [הגנ"י], ע"ש. ועיין בשיירי כנסת הגדולה [אוח ג]. ולענין הספר חורה אם כבר לקרות בו אם נתק טיפה של שעוה ע"ש מה שכתבתי. דיו שנטל על הספר אל ילחצנו בלשונו ואל ירחצנו, שמוחק ספר חסידים סימן [תתצ"ו] [תתצ"ז]. אסור ליתן שעוה על הספר לסימן, משום מוחק, שירי כנסת הגדולה [שם]: (ה) כמין אותיות. ז"ע, דאם כן אפילו כותבים עליו זרות יהא אסור, דהא הכר זורה חייב, ור"כ המוחקה נמי חייב, וז"ע. וכח כמשוגת רמ"א סימן קי"ט דקפ"ר שכתוב על הדפין אומיות מותר לפתחו ולנעלו, דכיון דעשוי לנעול ולפתוח ליכא משום מוחק, ע"ש שהאר"ך. ובלבוש כתב [כ"ו] [כ"ו]. נמ"א סימן [כ"ו]. וכן העלה העו" [ס"ק ז] להחמיר, דלאות רמ"א אינן מוכרחות. ובכנסת הגדולה כתב שנוהגין להחיר, וכן כתב [ה"ר ש"ס הלוי [א"ר]] סימן [כ"ו] [כ"ו]. וכח עוד שם, דדוקא כשכותבין על העוגות אומיות מדבר אחר, אבל כשהכתיבה היא מהעוגה עצמה בדפוס או בדים שרי, ולכן אובלים העוגות שיש עליהם ציורים, עכ"ל וז"ע: עין שם וז"ע, ואם כתב פטור. והוא הדין הכותב דביו על עלי ירקות ועל כל דבר שאינו עומד פטור אבל אסור עד שיכתוב דבר העומד על דבר העומד, וכן המוחק. הכותב על בשרו חייב, אבל המשרט על בשרו זורת כתב פטור. הקורע על העור כתבנית כתב חייב, הרושם על העור כתבנית כתב חייב, הרושם רשמים זרות ככ"ו] (ובשטר) [ובשטר] ז וכיוצא בהן כדרך שהציירם רושמים הרי זה חייב משום כותב, וכן המוחקה. המשרטע חייב. הכותב על מנת לקלקל העור חייב, שאין חיובו על מקום הכתב אלא על הכתב. הכותב על מנת לקלקל פטור. הכותב על גבי כתב, נחטין לכתוב חיי"ת [י"ג] וכח שני זיינין [חיי"ב] י"ג, כתב שחי אומיות שאין נהגין זה עם זה פטור. כתב אוח אחת במגילה זו וכתב אוח שניה במגילה אחרת חייב, שבזמן שמקרינן נהגין זה עם זה ואינן ממוסרין מעשה לקריבתן. כתב נטריקון אוח אחת פטור. המגיה אוח אחת, כגון שנוטל גג החיי"ת ונעשה שני זיינין חייב [שם הלכה יג]. כתב בשמאלו או אטר ככתב צימיו פטור. השולט בשחי ידיו חייב בשמיהן. קטן אוחו בקולמוס וגדול אוחו בידו וכותב פטור [שם הלכה יד]. ה מותר לרשום באויר. ולא אמרינן דמאמץ ידיו נכתבה. והוא הדין דמותר לראות אומנות בשבת [שם הלכה ט"ז].

שפד מגן אברהם נ"י
 ר הגולה
 ז הדשן סימן ז
 ז אור זרוע הלכות סימן עו:
 י"ב דרמ"א
 ז הדשן סימן ז
 ז אור זרוע הלכות סימן עו:
 מהרש"א
 (מביא ש"ק הר"ש הלוי, נ"ל, וכן המיר זה יחיר סוף סימן ז ע"ה כ' ע"א:
 ס"ק ז אב"ל על בשרו. עין ח"ק במג"א ס"ק ח'
 ז והערות
 ז ממנה דורח ח"ד קכ"ט:
 ז זה מקורו זכר כגלגל יטב ח"ק כ"ל ח"ד דברי זמלאס, ח"ל, שכתוב עליהם י הדפין למעלה יס אומיות או יד לפוחתן בשבת ז, ולקמן אסור ז שהוא כו', נט"ו ס"ק ב: י זרוע, שמשם ז כתוב "בעשרי": ז"פ פרי מגדים, זשי שרד ועהרת ז הוא צמ"ס. י"א מין זכע, עין מיהו כב, יד: ז ע"פ מתינת אפרים, לטויו ד מים, טהרה ז טלמא, וכן הוא זמ"ס:
 ד שהכונה "על יס". אולי צ"ל מל" (והיה) י"א וכו': ע"פ דמשק ליעור:

שפד מגן אברהם נ"י
 ר הגולה
 ז הדשן סימן ז
 ז אור זרוע הלכות סימן עו:
 י"ב דרמ"א
 ז הדשן סימן ז
 ז אור זרוע הלכות סימן עו:
 מהרש"א
 (מביא ש"ק הר"ש הלוי, נ"ל, וכן המיר זה יחיר סוף סימן ז ע"ה כ' ע"א:
 ס"ק ז אב"ל על בשרו. עין ח"ק במג"א ס"ק ח'
 ז והערות
 ז ממנה דורח ח"ד קכ"ט:
 ז זה מקורו זכר כגלגל יטב ח"ק כ"ל ח"ד דברי זמלאס, ח"ל, שכתוב עליהם י הדפין למעלה יס אומיות או יד לפוחתן בשבת ז, ולקמן אסור ז שהוא כו', נט"ו ס"ק ב: י זרוע, שמשם ז כתוב "בעשרי": ז"פ פרי מגדים, זשי שרד ועהרת ז הוא צמ"ס. י"א מין זכע, עין מיהו כב, יד: ז ע"פ מתינת אפרים, לטויו ד מים, טהרה ז טלמא, וכן הוא זמ"ס:
 ד שהכונה "על יס". אולי צ"ל מל" (והיה) י"א וכו': ע"פ דמשק ליעור:

שמוג ומלחא דנפיק מיניה מורבה, כגון מקיעת שופר שהקול נשמע לרבים ויבואו לתקוע בשבת, צית דין מזוין להפרישו (ר"ן פרק ג') [ד] דלשג השנה ט, נ ד"ה והי"מ. וכתב הב"ח [עמוד מקפא דבור ראשון] דגבי טומאה מזוין להפרישו אפילו לא הגיע למינוך. אבל דעת רמ"א צו"ד סימן שע"ג [סעיף א] לדין מזוין להפרישו, וכן דעת רוב הפוסקים ופשוטא דגמרא [ניצמות קיד, א]: א אביו מבוזה. וי' אבל אמו אינה מבוזה, וכן הוא בנייר דף כ"ט [ע"א] ובתרומת הדשן סימן ל"ד. ומעשה דהילני בסוכה דף ב' [ע"ב] שהושיבה צינה בסוכה, ע"ש, היא התמירה על עממה [תשובת מהר"מ מרוטנבורג לפוסק קרימונה סימן ר'], עיין סימן תרי"ו [סעיף ג]. ומשמע בנייר דלדין מחויב למנוך במו, ע"ש. ובתוספות בנייר [כפ, נ ד"ה גו] הקשו מאי שאל דכיוס הכיפורים מחויב למנוך במו, ע"ש. ואפשר דכל המצות דמי ליום הכיפורים וצריך להנכס, וכן הוא בילקוט אמור דף קע"ח [נכח מרסן]:

שמוג (א) מאיסור דאורייתא. כתב זה על פי תירוץ צ"י [עמוד מקפא דבור ראשון] צרמנ"ס, דהיינו שהרמנ"ס [שבת כה, יא] כתב באיסור דרבנן אין צית דין מזוין להפרישו, וכן אם הניחו אצלו אין ממחין צידו, והקשה הטור [סס] דנגמרא [ניצמות קיד, ב-ג קיד, א] משמע אפילו איסור לאורייתא, ומירץ צ"י בשם חמיו דהא דנקט רמנ"ס איסור דרבנן היינו משום סיפא דלדין ממחין ציד אצלו, הא דלאורייתא צית דין ממחין ציד אצלו, ועל פי זה כתב רמ"א כאלו דדוקא מאיסור לאורייתא. ולא נהירא, דדוקא לענין שיטתך צית דין למחות ציד אצלו מחלק צ"י כן, אבל לענין אב עצמו דנקט הש"ע ודאי צריך הוא לגעור צו אפילו באיסור דרבנן, וכן כתב צ"י [נצט"ע] בסמוך וי"ל, וכן אסור להרגילו בחילול שבת ומועד אפילו בדברים שהן משום שבות, עכ"ל. וי' הב"י הביא כאלו [שם ד"ה ודע] מה שכתב הטור שצ"ד סימן שע"ג [עמוד ראשון] לענין טומאה מת שצניו צריך להפרישו, וכתב צ"י [עמוד מקפא מר"ה וי"ל] טעמו, דלף על גב דבשרק חרש [ניצמות קיד, א] [משמע] ד' דדוקא לענין דלא לטומאתו צידים אמרינן שצריך להזהיר הגדולים על הקטנים, היינו מקמי דיענין הג' למודים דהיינו טומאה ודם ושרצים, אבל אחר שנחגלו לנו הוה ליה מרי כחוצים הבאים כחמד ואין מלמדיו. ואף על גב דעביד בגמרא לריכותא, הוא לאו דוקא, דא"כ נכתוב רחמנא נבילה ועומאה כו'. ומימה על זה, דאם הצריכותא לאו דוקא והוה ליה שני כחוצים ואין מלמדיו, גם כן א"קשה לכתוב רחמנא נבילה

שמוג (א) אין. ומלחא דנפיק מיניה מורבה, כגון מקיעת שופר שהקול נשמע לרבים ויבואו לתקוע בשבת, צית דין מזוין להפרישו, ר"ן פרק ג') [ד] דלשג השנה. וכתב הב"ח [עמוד מקפא דבור ראשון] דגבי טומאה מזוין להפרישו אפילו לא הגיע למינוך. אבל דעת רמ"א צו"ד סימן שע"ג [סעיף א] לדין מזוין להפרישו, וכן דעת רוב הפוסקים ופשוטא דגמרא, וע"י [ע"א] וי' אבל אמו אינה מבוזה, וכן הוא בנייר דף כ"ט [ע"א] ובתרומת הדשן סימן ל"ד. ומעשה דהילני בסוכה דף ב' [ע"ב] שהושיבה צינה בסוכה, ע"ש, היא התמירה על עממה [תשובת מהר"מ מרוטנבורג לפוסק קרימונה סימן ר'], עיין סימן תרי"ו [סעיף ג]. ומשמע בנייר דלדין מחויב למנוך במו, ע"ש. ובתוספות בנייר [כפ, נ ד"ה גו] הקשו מאי שאל דכיוס הכיפורים מחויב למנוך במו, ע"ש. ואפשר דכל המצות דמי ליום הכיפורים וצריך להנכס, וכן הוא בילקוט אמור דף קע"ח [נכח מרסן]:

שמוג (א) אין. ומלחא דנפיק מיניה מורבה, כגון מקיעת שופר שהקול נשמע לרבים ויבואו לתקוע בשבת, צית דין מזוין להפרישו, ר"ן פרק ג') [ד] דלשג השנה. וכתב הב"ח [עמוד מקפא דבור ראשון] דגבי טומאה מזוין להפרישו אפילו לא הגיע למינוך. אבל דעת רמ"א צו"ד סימן שע"ג [סעיף א] לדין מזוין להפרישו, וכן דעת רוב הפוסקים ופשוטא דגמרא, וע"י [ע"א] וי' אבל אמו אינה מבוזה, וכן הוא בנייר דף כ"ט [ע"א] ובתרומת הדשן סימן ל"ד. ומעשה דהילני בסוכה דף ב' [ע"ב] שהושיבה צינה בסוכה, ע"ש, היא התמירה על עממה [תשובת מהר"מ מרוטנבורג לפוסק קרימונה סימן ר'], עיין סימן תרי"ו [סעיף ג]. ומשמע בנייר דלדין מחויב למנוך במו, ע"ש. ובתוספות בנייר [כפ, נ ד"ה גו] הקשו מאי שאל דכיוס הכיפורים מחויב למנוך במו, ע"ש. ואפשר דכל המצות דמי ליום הכיפורים וצריך להנכס, וכן הוא בילקוט אמור דף קע"ח [נכח מרסן]:

שמוג (א) אין. ומלחא דנפיק מיניה מורבה, כגון מקיעת שופר שהקול נשמע לרבים ויבואו לתקוע בשבת, צית דין מזוין להפרישו, ר"ן פרק ג') [ד] דלשג השנה. וכתב הב"ח [עמוד מקפא דבור ראשון] דגבי טומאה מזוין להפרישו אפילו לא הגיע למינוך. אבל דעת רמ"א צו"ד סימן שע"ג [סעיף א] לדין מזוין להפרישו, וכן דעת רוב הפוסקים ופשוטא דגמרא, וע"י [ע"א] וי' אבל אמו אינה מבוזה, וכן הוא בנייר דף כ"ט [ע"א] ובתרומת הדשן סימן ל"ד. ומעשה דהילני בסוכה דף ב' [ע"ב] שהושיבה צינה בסוכה, ע"ש, היא התמירה על עממה [תשובת מהר"מ מרוטנבורג לפוסק קרימונה סימן ר'], עיין סימן תרי"ו [סעיף ג]. ומשמע בנייר דלדין מחויב למנוך במו, ע"ש. ובתוספות בנייר [כפ, נ ד"ה גו] הקשו מאי שאל דכיוס הכיפורים מחויב למנוך במו, ע"ש. ואפשר דכל המצות דמי ליום הכיפורים וצריך להנכס, וכן הוא בילקוט אמור דף קע"ח [נכח מרסן]:

שמוג (א) אין. ומלחא דנפיק מיניה מורבה, כגון מקיעת שופר שהקול נשמע לרבים ויבואו לתקוע בשבת, צית דין מזוין להפרישו, ר"ן פרק ג') [ד] דלשג השנה. וכתב הב"ח [עמוד מקפא דבור ראשון] דגבי טומאה מזוין להפרישו אפילו לא הגיע למינוך. אבל דעת רמ"א צו"ד סימן שע"ג [סעיף א] לדין מזוין להפרישו, וכן דעת רוב הפוסקים ופשוטא דגמרא, וע"י [ע"א] וי' אבל אמו אינה מבוזה, וכן הוא בנייר דף כ"ט [ע"א] ובתרומת הדשן סימן ל"ד. ומעשה דהילני בסוכה דף ב' [ע"ב] שהושיבה צינה בסוכה, ע"ש, היא התמירה על עממה [תשובת מהר"מ מרוטנבורג לפוסק קרימונה סימן ר'], עיין סימן תרי"ו [סעיף ג]. ומשמע בנייר דלדין מחויב למנוך במו, ע"ש. ובתוספות בנייר [כפ, נ ד"ה גו] הקשו מאי שאל דכיוס הכיפורים מחויב למנוך במו, ע"ש. ואפשר דכל המצות דמי ליום הכיפורים וצריך להנכס, וכן הוא בילקוט אמור דף קע"ח [נכח מרסן]:

שמוג (א) אין. ומלחא דנפיק מיניה מורבה, כגון מקיעת שופר שהקול נשמע לרבים ויבואו לתקוע בשבת, צית דין מזוין להפרישו, ר"ן פרק ג') [ד] דלשג השנה. וכתב הב"ח [עמוד מקפא דבור ראשון] דגבי טומאה מזוין להפרישו אפילו לא הגיע למינוך. אבל דעת רמ"א צו"ד סימן שע"ג [סעיף א] לדין מזוין להפרישו, וכן דעת רוב הפוסקים ופשוטא דגמרא, וע"י [ע"א] וי' אבל אמו אינה מבוזה, וכן הוא בנייר דף כ"ט [ע"א] ובתרומת הדשן סימן ל"ד. ומעשה דהילני בסוכה דף ב' [ע"ב] שהושיבה צינה בסוכה, ע"ש, היא התמירה על עממה [תשובת מהר"מ מרוטנבורג לפוסק קרימונה סימן ר'], עיין סימן תרי"ו [סעיף ג]. ומשמע בנייר דלדין מחויב למנוך במו, ע"ש. ובתוספות בנייר [כפ, נ ד"ה גו] הקשו מאי שאל דכיוס הכיפורים מחויב למנוך במו, ע"ש. ואפשר דכל המצות דמי ליום הכיפורים וצריך להנכס, וכן הוא בילקוט אמור דף קע"ח [נכח מרסן]:

שמוג (א) אין. ומלחא דנפיק מיניה מורבה, כגון מקיעת שופר שהקול נשמע לרבים ויבואו לתקוע בשבת, צית דין מזוין להפרישו, ר"ן פרק ג') [ד] דלשג השנה. וכתב הב"ח [עמוד מקפא דבור ראשון] דגבי טומאה מזוין להפרישו אפילו לא הגיע למינוך. אבל דעת רמ"א צו"ד סימן שע"ג [סעיף א] לדין מזוין להפרישו, וכן דעת רוב הפוסקים ופשוטא דגמרא, וע"י [ע"א] וי' אבל אמו אינה מבוזה, וכן הוא בנייר דף כ"ט [ע"א] ובתרומת הדשן סימן ל"ד. ומעשה דהילני בסוכה דף ב' [ע"ב] שהושיבה צינה בסוכה, ע"ש, היא התמירה על עממה [תשובת מהר"מ מרוטנבורג לפוסק קרימונה סימן ר'], עיין סימן תרי"ו [סעיף ג]. ומשמע בנייר דלדין מחויב למנוך במו, ע"ש. ובתוספות בנייר [כפ, נ ד"ה גו] הקשו מאי שאל דכיוס הכיפורים מחויב למנוך במו, ע"ש. ואפשר דכל המצות דמי ליום הכיפורים וצריך להנכס, וכן הוא בילקוט אמור דף קע"ח [נכח מרסן]:

שמוג (א) אין. ומלחא דנפיק מיניה מורבה, כגון מקיעת שופר שהקול נשמע לרבים ויבואו לתקוע בשבת, צית דין מזוין להפרישו, ר"ן פרק ג') [ד] דלשג השנה. וכתב הב"ח [עמוד מקפא דבור ראשון] דגבי טומאה מזוין להפרישו אפילו לא הגיע למינוך. אבל דעת רמ"א צו"ד סימן שע"ג [סעיף א] לדין מזוין להפרישו, וכן דעת רוב הפוסקים ופשוטא דגמרא, וע"י [ע"א] וי' אבל אמו אינה מבוזה, וכן הוא בנייר דף כ"ט [ע"א] ובתרומת הדשן סימן ל"ד. ומעשה דהילני בסוכה דף ב' [ע"ב] שהושיבה צינה בסוכה, ע"ש, היא התמירה על עממה [תשובת מהר"מ מרוטנבורג לפוסק קרימונה סימן ר'], עיין סימן תרי"ו [סעיף ג]. ומשמע בנייר דלדין מחויב למנוך במו, ע"ש. ובתוספות בנייר [כפ, נ ד"ה גו] הקשו מאי שאל דכיוס הכיפורים מחויב למנוך במו, ע"ש. ואפשר דכל המצות דמי ליום הכיפורים וצריך להנכס, וכן הוא בילקוט אמור דף קע"ח [נכח מרסן]:

שמוג (א) אין. ומלחא דנפיק מיניה מורבה, כגון מקיעת שופר שהקול נשמע לרבים ויבואו לתקוע בשבת, צית דין מזוין להפרישו, ר"ן פרק ג') [ד] דלשג השנה. וכתב הב"ח [עמוד מקפא דבור ראשון] דגבי טומאה מזוין להפרישו אפילו לא הגיע למינוך. אבל דעת רמ"א צו"ד סימן שע"ג [סעיף א] לדין מזוין להפרישו, וכן דעת רוב הפוסקים ופשוטא דגמרא, וע"י [ע"א] וי' אבל אמו אינה מבוזה, וכן הוא בנייר דף כ"ט [ע"א] ובתרומת הדשן סימן ל"ד. ומעשה דהילני בסוכה דף ב' [ע"ב] שהושיבה צינה בסוכה, ע"ש, היא התמירה על עממה [תשובת מהר"מ מרוטנבורג לפוסק קרימונה סימן ר'], עיין סימן תרי"ו [סעיף ג]. ומשמע בנייר דלדין מחויב למנוך במו, ע"ש. ובתוספות בנייר [כפ, נ ד"ה גו] הקשו מאי שאל דכיוס הכיפורים מחויב למנוך במו, ע"ש. ואפשר דכל המצות דמי ליום הכיפורים וצריך להנכס, וכן הוא בילקוט אמור דף קע"ח [נכח מרסן]:

שמוג א. טור [עמוד מקפא] וסמ"ג [לאון סה עמוד קעב; לאון קמח טו ג; לאון רלד סה ג] ובעל התרומות [התרומה סימן רטו] מעובדא דליכנסו מפסחאות וכו' יצמות קי"ג [ע"ב] וקי"ד [ע"א]; רמב"ם שם טו י. ז; מכלול אסורות י. ט; אבל ג י; רמב"ן וקרא לא, א. ויעין צ"י [שם דבור ראשון] שפירשו ג"כ לדברי הר"ם בפרק כ"ד [משנת הלכה ו] על דרך זה: 3. ממוגיא דיצמותו [קיד, א]; רמב"ם מכלול אסורות י. כמ' והלכין הב"י [שם מ"ה ודע] מהו:

גליון מהרש"א

שמוג [א] [ש"ס] קפ"ן אוב"ב בצ"ח. וגדול, עיין ש"ע י"ד סימן שע"ג סעיף א' ובח"י ר"ש סמכת שבת: [נ] [בפי' ס"ק א] אב"א אמו אינה מצויה. וצ"ח עיין כרש"י ריש מנינה ודאי לאו קטן, ועיין מה שכתבתי שם בגליון:

[ג] [פי' ס"ק א] הב"י הביא כאן, עיין תשובת דת א"ש סימן ס' [והשקול]:

הגהות והערות

- שמוג א [ע"ב] עיין סימן [ש"ל] [ע"ב] סעיף כ"ה וריש סימן ש"ע [סעיף א] [מכ"ס] [מנ"ח] עיין סימן מרכ"א [סעיף ג בהג"ה]:
- ג נוסף ממנהגות אמ"ד ת"ס:
- ג עיין מהר"ם נעט. בילקוט מפרשים מכ"י:
- ד נראה לז"ל בדברי רבינו דלף לחנוכו במלות "לא מעשה" חייב כמ"ש עינא [כ"י] [כ"י]. ולפי א"ן מציא ממאי דלחא כמה פעמים לחב חייב פשוט: [ה] [דבישק א"ע"ה] [ה] כ"ה נמוספות יענים שם ד"ה נ:
- ו בתוספות יענים שם "וכתי" אומר:
- ז נוסף ממנהגות פארליך מקע"ו:
- ח עיין פרי מגדים אשל לנתיבה סימן שכה אות כב: [ט] אטנא נהגותא הב"י שם וכו'...

שדמו ח. שבת ס"ט ע"ג
מומחה (ד"ר) הו"א
זכריהאל:
ג. שם מממשעות
הגמרא:

ציונים לרמ"א

שבג 6) תוספות פרק כל
כתבי (שנת קמ"א, א ד"ה
שעט):
ג) ב"י (עמח תקנ"ד ד"ה
וכתבו, בשנת הרמ"ב
מאלנת אקרות, ח, כח):
ד) זכרי מהר"י סימן רמ"א
אות א, כנס פסקי מהר"א
(מיומת השטן מהר"א
ס"ב כ):

ג'יוון מהרש"א

י" (שם) היודע מענין
שבת. וכן נזכר דרבנן כגון
אבלות, עיין ט"ז יו"ד סימן
ש"מ ס"ק ע"ד:
י"א) (שו"ת) מדברי
אופרים. ועמ' רש"י
במות דף ק"ג (פ"ג ד"ה ויהיו)
אין נבאישור דאורייתא אין
אפשרין דרבנן נחמין דרנ"ה
מאכלין בידים. ועיין מוספות
שם. דף ק"ו א' ד"ה מוכח
י' נזמרו, ועיין שם בספר
ל"ה:
י"ב) (גניא ס"ק ד) עיין
בחז"ק סימן תכ"ד סעיף
ז', [ג'ל'ן]. ועיין מה שכתבתי
שם בגליון. ועיין ספר בית
עקב סימן ג' עלה ה' ר"ס
עמוד ד':
י"ג) (הגה) קודם שנעשה
בר עובדין. מלאנו עונש
אין נבא על סתמה חרופה,
אין נכרי המנד סוף פרק
ה' מאסורי ביאה, ובש"מ
זכרים פרק ח"ג ה"ג ד"ס
זכרים דנכ' לשלם ממון כהנל
שהוא קטן דמשלם כשיגדיל,
עיין ט"ז מוספות י"ז ט"ז
ז"ה ג' פרק ו' ממדומות.
לא קיימא לן ה"כ כצ"ע חז"מ
סימן ככ"ד סעיף ח':

זו, שמה ימות ויאללנו. ואפילו דבר שאין בו איסור אלא משום כל
תשקלו אסור ליתן לידו, וכל שכן דבר טמא דחיי לאכולו צענייה.
וכן כתוב בהגהות אשר"י שם. והטעם, דהוי כמאל דמאכליו צדיים.
ועיין סימן רס"ו סעיף ו' [ס"ק ח] ושם"צ סעיף ו' [ס"ק טו]. אבל
מוחר ליתן עוף טמא לשמוק,
דלע"ג דימות לא חייב לאכילה כן,
כדאיתא בבבא בתרא דף כ' [ע"א].
קטן שלא הגיע למינוח, ושתיית
המים היקן לו, ואין שם יין ישראל,
מוחר לגדול ליתן לו סתם יינם,
ובתנאי שימוצו בששה חלקים מים,
וישים המים חמלה ואחר כך היין
(ראב"ח חלק א' סימן קי"ב). ונראה
לי דאם היין אינו חוק, שיפסק ע"י
כן, יתוה לעכו"ם ליתן לו. כתב
רבינו ירוחם נתיב א' חלק א' [י"ג, א]
דאין למנות צעכו"ם המאכלין
אותם איסור, אבל אסור לומר
לעכו"ם להאכיל אותם איסור,
עכ"ל. וזו המינוק נריך לך,

כגון שהוא קצת חולה, מותר לומר לעכו"ם להאכיל אותם, וכן
נוהגים בפסח שמצווים לעכו"ם לישא המינוק לצימו ולהשקותו חמץ.
והרשב"א בשבועה [מ"א סימן ז'] כתב דמידי דנריך למינוק, כגון
אכילה ביום הכיפורים, מאכלין אותו צדיים. אבל מידי דלא נריך
ליה לא, דהא אסור לינק אחר כ"ד חודש. ואף שאמרה להלכה ולא
למעשה, הר"ן [רי"ט יומא סוף ד"ה יוס] כתבה סתם למעשה ב"י. וא"כ
אם המינוק חולה ואי אפשר לשאת אותו חוץ לבית, יבקש מהעכו"ם
שימן להמינוק חמץ, והעכו"ם מביא חמץ ומעמידו בבית והוא ליה
חמצו של עכו"ם, ואז אפילו הולך העכו"ם לפעמים יכול ללוות
לקטן ליתן לו לשמות, אבל הוא לא יגע בו שמה יאכל ממנו, כמו
שכתוב סימן ת"מ [סעיף ג]. אבל אם המינוק אינו חולה כל כך,
ישאלו לחוץ ולא יכניס החמץ לבית כלל, (עסקי) [עיין] ריש סימן
תס"ו [ס"ק ג]. וכתב עוד רבינו ירוחם [שם] "דכל דבר שהוא
משום מלוא פסיקן ליה צדיים, כגון שמחנכין אותו לתקוע בשנת,
התוספות בפסחים דף פ"ח [ע"א ד"ה שה] דמוחר להאכיל פסח לקטן אע"פ
שלא נמנה עליו, כיון שהוא מינוק מלוא, ועיין מה שכתבתי
סימן רס"ט [ס"ק א] דיש אומרים דמלוא עשה מותר להאכילו צדיים, כגון
לימן לו לשמות קודם קידוש, אבל הא פשיטא דמכל מקום
מחויב לתכנס במלוא עשה כגון לעשות להם קידוש וכיוצא בזה, כן משמע
בחרומת הדשן סימן ז"ד. והמינוק כל מד לפוס חורפיה,
היודע להחטוף חייב צלילת, לשמור תפילין חייב בתפילין, וי היודע מעיין
שבת מייב בקידוש, וכן כל כיוצא בזה: ד טוב לו שיבקב. והכי אמרינן
בשנהדרין דף נ"ה ע"ב חקלה איכא קלון [ליכא] [איכא] ב"י, ע"ש. ובדבר
שנמנון [י"ט עיין במו"מ סימן (ש"ט) [שמטן] ב"י
[סעיף ג] ובספר חסידים סימן מל"ז:

סימן שד"מ

דין ההולך במדבר בשבת. ובו ב' סעיפים:
א) ההולך במדבר ואינו יודע מתי הוא שבת
מונה שבועה ימים מיום שנתן אל לבו שבתו
ומקדש השביעי בקידוש והברלה י"א ואם יש לו

אבל מו"מ ז"ל [ב"ה עמוד תקס"ד ד"ה א] כתב דלא קיימא לן כן,
דשאינו גבי מועד היתה תקנת חכמים כן מפני מיקון העולם, כמו
שכתבו התוספות בפרק ד' וה' שם [נ"ג, א ד"ה אין]. ונראה לענ"ד
דבר אשי ודאי פטור מן הדין, אלא דרפרס כפאו דצדדים לעשות
לפנים משורת הדין, כדאשכחן בסוף האומנין [בבא מציעא פ"ג, א] דבר
פסק על רבה בר בר חנה שישלם לפועלים שכירותם על מה שנשאו
לו חבית ושכרוהו בפשיעה, ואמר שם רבה דינא הכי, אמר ליה
אין, דכמיז [מש"ג, ב] למען חלך בדרך טובים ואכרחת לדיקים
תשמור, הכי נמי עשה רפרס כן לרב אשי, וחלילה לרב אשי שהולך
לכפיה, אלא דצדדים לכפיה, כדאשכחן בהמדיר [במכות ע"א, א] בכפיה
שהיא דצדדים, וכוננת רפרס היתה שיעשה רב אשי לפנים משורת
הדין, וכפיהו דצדדים על זה, כן נראה לי נכון בזה:

אבל מו"מ ז"ל [ב"ה עמוד תקס"ד ד"ה א] כתב דלא קיימא לן כן,
דשאינו גבי מועד היתה תקנת חכמים כן מפני מיקון העולם, כמו
שכתבו התוספות בפרק ד' וה' שם [נ"ג, א ד"ה אין]. ונראה לענ"ד
דבר אשי ודאי פטור מן הדין, אלא דרפרס כפאו דצדדים לעשות
לפנים משורת הדין, כדאשכחן בסוף האומנין [בבא מציעא פ"ג, א] דבר
פסק על רבה בר בר חנה שישלם לפועלים שכירותם על מה שנשאו
לו חבית ושכרוהו בפשיעה, ואמר שם רבה דינא הכי, אמר ליה
אין, דכמיז [מש"ג, ב] למען חלך בדרך טובים ואכרחת לדיקים
תשמור, הכי נמי עשה רפרס כן לרב אשי, וחלילה לרב אשי שהולך
לכפיה, אלא דצדדים לכפיה, כדאשכחן בהמדיר [במכות ע"א, א] בכפיה
שהיא דצדדים, וכוננת רפרס היתה שיעשה רב אשי לפנים משורת
הדין, וכפיהו דצדדים על זה, כן נראה לי נכון בזה:

באר היטב

י"א. ועיין מ"א [הי"ל]: (ה) א"ת שובבה. קטן שגנב או שהזיק, ראוי לבית
דין להכותו, שלא ירגיל בה, אבל אין נריך לשלם אם אין הגניבה בעין, ב"ח
[עמוד תקס"ד ד"ה כח]. ועיין ט"ז [ס"ק ג], ובספר חסידים סימן מל"ז,
[מ"א ס"ק ד]:

להמינוק חמץ, והעכו"ם מביא חמץ ומעמידו בבית, והוא ליה חמצו של עכו"ם,
ואז אפילו הולך העכו"ם לפעמים יכול ללוות לקטן ליתן לו לשמות. אבל הוא
לא יגע בו, שמה יאכל או ישפה ממנו. אבל אם המינוק אינו חולה כל כך,
ישאלו לחוץ, ולא יכניס החמץ לבית כלל. ועיין מה שכתבתי בסימן ת"ט ס"ק

הגהות רעק"א

(ה) (שם ב"ק א) דב"ל דבר שהוא משום מצוה. עיין לקטן סימן תקנ"א מג"א
ס"ק ל"א:

(ג) דמשום האי טעמא מערבין לגדול ביום הכיפורים. וכן דעת תוספות בראש השנה ל"ג א' סוף ד"ה תניא כ"י. אבל הרשב"א [במות קיד, א ד"ה ומיהו] כתב
דברובנן מותר, כיון דלא קיימא תירוק דיבמות שם, ובהו אחי שפיר הריה דראש השנה [שם ע"ב] כאן בקטן כ"י, וכפירוש תוספות [הי"ל ריש הירובין], וראיה
מדאמרינן בפרק תולין [שבת קל"ט, א] וליחן למינוק ישראל, ואע"ג דמשנינן שם דאחי למטרך, זה לא שייך אלא ברבר שלצורך הגדול, ממה שכתוב בסוף פרק
ג' דעירובין [פ, ב] דאחי למטרך, ולכאורה קשה הא מאכלין אותו ביום הכיפורים כמו שכתוב בפרק ח' דיומא [נ, ב] וגזרו עליו להאכיל כ"י, אלא כותבאר
לעיל. ומ"ש מטבל, לא דמי, דשם איסורו מצד עצמו, מה שאין כן ביום הכיפורים: [ויהו] י"ש אומרים דב"ל זה. כדוכר לעיל [בשריט]: [ח] ויש אומרים ד"א

ביאור הגר"א

[ה] וכן. יבמות שם נקד, א: [ז] ואפילו בדברים כ"י. כמו שכתוב שם חולש
בעצין [שאינו] ב"י נקוב, ובפרק (ב"י) [ג] דעירובין [ולא, א] אבל לא בטבל,
ואוקמינן [שם ע"ב] בטבל דרבנן, ואם איתא הרי חזי לקטנים, וכמו שכתוב שם
[ז, ב] דמשום האי טעמא מערבין לגדול ביום הכיפורים. וכן דעת תוספות בראש השנה ל"ג א' סוף ד"ה תניא כ"י. אבל הרשב"א [במות קיד, א ד"ה ומיהו] כתב
דברובנן מותר, כיון דלא קיימא תירוק דיבמות שם, ובהו אחי שפיר הריה דראש השנה [שם ע"ב] כאן בקטן כ"י, וכפירוש תוספות [הי"ל ריש הירובין], וראיה
מדאמרינן בפרק תולין [שבת קל"ט, א] וליחן למינוק ישראל, ואע"ג דמשנינן שם דאחי למטרך, זה לא שייך אלא ברבר שלצורך הגדול, ממה שכתוב בסוף פרק
ג' דעירובין [פ, ב] דאחי למטרך, ולכאורה קשה הא מאכלין אותו ביום הכיפורים כמו שכתוב בפרק ח' דיומא [נ, ב] וגזרו עליו להאכיל כ"י, אלא כותבאר
לעיל. ומ"ש מטבל, לא דמי, דשם איסורו מצד עצמו, מה שאין כן ביום הכיפורים: [ויהו] י"ש אומרים דב"ל זה. כדוכר לעיל [בשריט]: [ח] ויש אומרים ד"א

הגהות והערות

א) ציון זה טקף ממנהרות
דיהנעלאתו תי"ב:
ב) אמ"ד ח"ט:
ג) עיין חקלה לז"ר ס"ק
ד:
ד) תקוף ע"פ מחמת

7

בקביעות בכל שבת ושבת שלפעמים יש אורחים השוכחים ואוכלים בחדרי בית הכנסת ושומעים הקידוש משם ואז אין צריך כלל להטעים לתינוקות כמו שנתבאר בסי' רס"ט (סעיף ג):
 ז וכל זה כשמאכלים איסור לתינוק לצרכינו וכן אם אומרים לו לעשות לנו איזה דבר האסור אפילו מדברי סופרים אבל כל שהוא צרכו של תינוק ותקנתו לא חששו בו שמא יסרך בכך ויעשה כן לכשיגדל לפי שידוע לו שבשביל שהוא קטן מתירין לו צרכיו ולא יטעה מזה לעשות כן כשיגדל ולכן מותר להאכילו קודם קידוש אם הוא רוצה לאכול וכן לשותות ואסור לענותו וכן כל כיוצא בזה בשאר כל איסורי דברי סופרים:

ח כל דבר שהוא משום חינוך מצוה מותר לספות לו איסור בידים כגון להאכיל פסח לקטן שהגיע לחינוך אע"פ שלא נמנה עליו ואין הפסח נאכל אלא למנויו אע"כ כיון שמתכוין לחנכו במצות מותר אבל מצוה שלא שייך בה חינוך דהיינו שלא יוכל לעשותה כשיגדל שזהו עיקר טעם החינוך כגון להטעימו מכוס של מילה ביום הכיפורים כדי שלא תהא הברכה נראית לבטלה אע"פ שזהו צורך מצוה מכל מקום כיון שכשיגדל יאסור לו לכן גם עכשיו אסור משום שמא יסרך בכך ויטעום ממנו גם כשיגדל כמו שיתבאר בסי' תרכ"א (סעיף ד') ולכן כל שבות שמותר לעשותה על ידי נכרי לצורך מצוה אסור לעשותה ע"י קטן משום שמא יסרך בכך אם לא באקראי בעלמא כמו שנתבאר למעלה:

ט אסור ליתן לתינוק חגב חי טמא לשחוק בו שמא ימות ויאכלנו ונמצא מאכילו איסור בידים כיון שהוא נתן לו האיסור וכל שכן דבר האסור הראוי לאכלו כן ואפילו דבר שאין בו איסור אלא משום כל תשקצו אסור ליתן לו אם יש לחוש שיאכלנו אבל מותר ליתן לו עוף טמא לשחוק בו מפני שאף כשימות אינו ראוי לאכילה כן:

י (וכל זה באיסורי מאכלות ואפילו הוא איסור שהזמן גורם) אבל מותר ליתן לתינוק בשבת הפצים שיכול לעשות בהם מלאכה לעצמו ואפילו אם ידוע שיעשה בהם כגון ליתן לתינוק עוגה שכתובים עליה אותיות שאסור לאכלה בשבת כמ"ש בסי' ש"מ (סעיף ד') אף על פי שהתינוק יאכלנה בודאי כיון שמתכוין הוא להגאת עצמו אין צריך להפרישו כמו שנתבאר למעלה רק שלא יתן גדול לתוך פיו של תינוק:

יא קטן שהכה אביו או עבר שאר עבירות בקטנותו אע"פ שאינו צריך תשובה כשיגדל מכל מקום טוב לו שיקבל על עצמו איזה דבר לתשובה ולכפרה אף על פי שעבר קודם שנעשה בו עונשין ולענין דבר שבממון יתבאר בח"מ סי' שנ"ט:

שדמ דין ההולך במדבר בשבת וכו' ב' סעיפים:

א ההולך במדבר ואינו יודע מתי שבת מונה ז' ימים מיום שנתן אל לבו שכחתו ומקדש שביעי בקידוש והברלה לזכרון בעלמא שיהא לו שם יום חלוק משאר ימים ולא תשכח תורת שבת ממנו אבל מותר לילך בו אפילו כמה פרסאות כדי למחר לצאת מן המדבר ואם יש לו ממה להתפרנס אסור לו לעשות שום מלאכה גמורה אפילו בששת ימי החול שלו עד שיכלה מה שיש לו מפני שכל יום ספק שבת הוא ודברים האסורים בשבת מדברי סופרים מותר לעשותם בכל ימי החול שלו מפני שכל ספק דברי סופרים להקל אבל בז' שלו כיון שחל עליו שבת מדברי סופרים אסור בכל שבות כמו יו"ט שני שהוא ג"כ ספק ואסור בכל שבות מטעם זה ולאחר שיכלה כל מה שיש לו מותר לו לעשות מלאכה אצל בני השיירה להשתכר כדי פרנסתו בכל יום ויום אפילו בשביעי שלו מפני פיקוח נפש ולא יעשה אלא כדי פרנסה מצומצמת שיוכל לחיות בה אותו היום בלבד אבל לא מיום לחבירו אפילו מששי לשביעי שלו כי שמא הוא עושה משבת לחול ואין בזה צורך לפיקוח נפש שהרי יוכל לעשות גם למחר בחול ואם יש לו לחם לאכול אינו רשאי לבשל לו מפני שאין בזה פיקוח נפש:

ב היה יודע מנין יום שיצא בו כגון שיודע שהיום יום רביעי או יום חמישי ליציאתו אבל אינו יודע באיזה יום מימי השבת יצא מותר לו לעשות מלאכה כל כמה שירצה ביום שמיני ליציאתו שביום כזה לא יצא מביתו כי בודאי לא יצא בשבת וכן ביום ט"ו וכמו כן ביום כ"ב וכן לעולם:

שמה דין ארנ
 א ארבע רשוי
 רשות היחיד
 טפחים על ד' נ
 עשרה טפחים י
 טפחים על ד' נ
 הוא ברשות הר
 כמוקף מחיצות
 דהיינו שאנו רו
 למעלה על ראש

ב תל שהוא
 מתוך הילוך
 אם מגביה כן
 בו אבל אם מו
 ולפיכך הוא כו

ג עמוד גבוה
 טפחים סמוך
 ראשו לפי שהי
 העמוד מכל צד
 מכל צדדיו עד
 ואפילו אם כשו
 טפחים אין בכך
 לארץ אבל תחו
 אין זה מועיל נ

ד עמוד שיש נ
 שכשמגיע לג
 בעביו ג' טפחי
 היחיד על גבה
 כמ"ש אבל למו
 אחית מחמת ב
 מחיצה לחלוק
 מג' טפחים ש

(א) ד' טפחים כו
 וסס פסקו נש"ע
 ש"מ קי"ל כוומיה ע
 על ד' כפרש"י נהריל

(1) סעיף ב' 101 * חוסי' עיר
 שבת ח' ע"א: (7) נתיב

אין חיון גיב
 115 113



בשלטי גבורים
ומן כחז והוא
במלכות שמי
היו כאלו ארגו,
ועל זה ע"ש:
[ע"פ] במשנה:
ס' [ע"פ]:
יא [ע"פ] וכרז
דז המוספות שס
ד וס ע"כ ד"ה
ש ש פ"ו סימן
ס:

ע דרמ"א

יע [הלכות שבת
זל אות ג]:
אלפסי [סוף
אשה] פ"א [שלטי
זל ג ז אות ט]:

ת זקנים

ותר דצאת כו.
הגיס הבחורים
מוציאים כשבת
ס, שכורכים
ב רגליים כדי
חזק [לעירות]
ו, בחשבון כי זה
דרך מלבוש כמו
סביב בחי
זקנים בלשון
וידין בענייניו,
א אסור, וראיה
ג שלא התירו
ב קנה, א אפילו
זה מילה להביא
לכורך מטרטוס
עו ולהביא דרך
יפע אבל דרך
א, מפני שאינו
ש, וכל שכן זה
ד מצוה, ואפשר
י ארוך כבודו
זה קנה להחיות
דמותר יתור,
יו שוגגים כו.
סוף פרק חבית
ט האוליתין
היו נשין לבי בני,
דשאני חסם דהוי
מלבוש, שהרי
וכסה בה ראשו
ד"ש לובלין סימן
ס:
יוצאין בקמיע
בצואריהם, אע"ג
מחין כלל, שרי
היה בכרמלית
י דעת מהרש"ל
ז סימן מ"ז:

ד מוחבר לכסות. ודוקא שחפור בשמי תכפופ, אבל קשיה
אינו מועיל (באר שבע קונטרס באר מים חיים סימן ו). וזריך עיון, מאי
שנה מעגולים ירוקים דשרי כשמוזכר קמא, וזריך לומר דאומן
בטלים טפי לנגד, וכחב הכ"ח [עמוד רמ"ה וכתב] דוקא כשמוזכר
בכסות אז בטל לגבי כסות, אבל
במורה אינו מועיל, דאינו בטל
לגבי תגורה, וכן משמע בשלטי
גבורים [שבת ג, ז אות ג]. והוא הדין
דמותר ללכת בקפוניי התפורה
מאחריהם, אבל אסור ללכת
במטלית שקושר בפחילין של כובע
לקנה בו עיניו [שלטי גבורים פרק
ו שם, כנסת הגדולה הגה"ט ד"ה
דף ק"ח]: **ז** דה ואין משמיעין
קוד. זריך עיון, דהא פסקינן בסימן
של"ח [פעיף א] דלא אסר אלא קול
של שיר בלבד. ועוד, דכחב הטור שם [עמוד הקמח] ללכולי עלמא
מוחר להניח טבעת חלולה שיש בה אבן המשמיע קול, כיון דלא
צעי ליה (דהאי קלקלא) [להאי קלא] כ"ג, וכן כתב בהגהות מיימוניות
[שבת פרק (כ"ג) [כג] אות ג] ומציא ראייה מדאמרין [שבת כ"ג]
דף (כ"ח) [גח] [ע"פ] דיוצא העבד בזוג אף על גב דליח ליה עינבל
כיון דלא צעי ליה לקלא, ע"כ. וזריך לומר דמייירי דוקא בטקנים ג',
וזה לשון השלטי גבורים [שם ג, ז אות ג], אם עשין להשמיע קול
אסורין, וכן מוזכר בתוספתא [שם פרק יד הלכה טו] שאין מקשקשין
את הזוג למיתוק, עכ"ל, משמע דוקא בחינוק דקבעי ליה לקול של
שיר, וכמו שכתבו סימן של"ט עקיף ג'. וע"פ דהקטן עושה זאת,
מכל מקום זריך לומר דהוי כמאכילי אסור צדיים. ועיין מה שכתבתי
לעיל [פ"ק [ג]]. ועיין סימן של"ט [פעיף ג] בהג"ה:

[ב] ואתן עגולים ירוקים שגור המלכות של יהודי ישא אחד
מהן בכסותו מותר ללכת בהן אפילו אינו חפור בכסותו רק
מחובר שם קמא [ב] וכן א' מותר ללכת במטפת שמקמחין בו
האף שקורין (יד) [כ"ג] פולג"ט אס (י"ג) ד' ממוזכר לכסות
וזה דמותר ללכת בוהין הארוגין [ב"ח] דוקא שאין בהם ענבל
ל"ה ואין משמיעין קול:

כד יוצאים במיני עשבים שקושרים אותם
בקשרים ותולין אותם לרפואה:

כה אין יוצאין (בו) בקמיע שאינו מומחה
ואם הוא מומחה יוצאין בו לא שוא יאתמחי

(יד) פצול"ט א"ה מוחבר לכסות. הטעם בשלטי גבורים [שבת
ג, ז אות ג] בשם הסמ"ג [לאחין סה עמוד קמח], דכל דבר הממוזכר
לכסות הוא ככסות. וליכא למיחש דלמא נפיל ואחי לאחוי, דחשיבי
להנהו מפירות כאלו הוא אריג. [ע"פ] ואל"ג (דהיינו) [דהנין] [ב"
פול"ט (ס) לא היו מלבוש ולא
חכשית, מכל מקום כיון דאינו
חשוב, בטל הוא לגבי כסות, עכ"ל.
וכחב מו"ח ו"ל [כ"ה עמוד רמ"ה
וכתב] דהיינו דוקא אם ממוזכר
לכסות בחפירה, דהכסות הוא
מלבוש וחשיב, על כן הפול"ט בטל
לגבי נגד, אבל באומן שמחזרין
הפול"ט בחגורה נקשר
[ע"פ] שאסור להחזיק בשבת, אסור
גמור [הוא] [ע"פ] דלדברא אמרין
החגורה בטל לגבי הפול"ט כו,

עכ"ל. על כן מי שרצה להיות הפול"ט עמו, אין לו הימור שיעשה
ממנו כעין חגורה, שזה אסור, כיון שיש לו חגורה בלאו הכי, (ס) כמו
שכתבו לקמן סימן זה [פעיף לו בהגה], אלא יחבר ראש הפול"ט
בראש החגורה בקשר [ע"פ] שאינו של קיום, ויהיה כמו חגורה ארוכה,
ויחגור עלמו כל זמן שהולך על הרחוב, כן נראה לי: (טו) בקמיע
שאינו מומחה. כלל הדינים וצילור הדברים הוא בדרך זה, דדברי
פעיף זה הוא לשון הטור [עמוד רמ"ה-רמ"ג] על פי שיטת התוספות
[שבת ס"א, א ד"ה עג] בשם ר"י החולק על פירוש רש"י בזה, דרש"י
[שם ע"כ ד"ה הא לאחוי] סבירא ליה אם גברא מומחה מהני מומחה
אפילו לשאר דברים שלא ניסה עדיין בכן, ומדמי לה [ע"פ] לשור נגח
כו' [נגח קמא לו, א], וכן בקמיע שהיא מומחה, מהני גם לאם כתבו
אחר. ור"י והר"ש [שבת פ"ו סימן ט] סבירא להו דלא מהני שום
מומחה [ע"פ] רק במה שנתבאר. ושלש חלוקות יש כאן, הראשונה,
אחמחי גברא ולא קמיע, היינו שכתב שלש חוגרות של לחש אחד, וכל אחד ריפא איש אחד בפני עצמו, או יש מעלה לקמיעות אלו מצד
הכותבם שעל ידו נעשו שלש רפואות בכחב לחש זה, אלא שהקמיע לאו מומחה, דהיינו שאין לימן מעלה להכתב עצמו בלי מעלת הכותב.
והקשו התוספות [שם ע"א ד"ה אע"ג (השני)] בשם רשב"א למאי נפקא מינה קא משמע לן שהקמיע אינה מומחה בזה, דהא על כל פנים
בכל פעם שיכתוב זה לחש זה יועיל מחמת הגברא שהוא מומחה, ומילתו נפקא מינה קא משמע לן שהקמיע אינה מומחה בזה, דהא על כל פנים
זה אחר כך שלש פעמים ולא הועיל, אז אם היה מעלה מצד הקמיע עצמו, דהיינו אם ריפא כל אחד מהם שלש פעמים או מותר ללכת
בקמיע זו מחמת מומחה קמיע אע"ג דאורע מעלת הגברא, אבל עכשיו שלח ריפא כל כתב רק פעם אחת הרי נאכז מעלת הגברא
ולא הגיע עדיין מעלת הקמיע, ומשום הכי קראו גם בלא נאכז מעלת הגברא מומחה ולא הקמיע אע"ג דשם אין נפקא מינה
הזה, אלא דבאשר"י וטור [עמוד רמ"ג] כתב נפקא מינה אחר, דהיינו שלא יכתבו אחר לאותו לחש. והתוספות לא ניחא להו למדך הקושא
מכת נפקא מינה זה, דאם כן קשה אפילו אחמחי גברא וקמיע לא מהני שיכתוב אדם אחר לקמיע זו לשיטת התוספות שזכרו דבעינן
דוקא מה שנתבאר מהני, ובאן אפילו במומחה גברא וקמיע לא נתבאר לאדם אחר, על כן לא זכרו התוספות אלא מה דמהני באם יש
מעלה לקמיע וכל שכן בגברא וקמיע, והיינו אם נאכז מעלת המומחה, כמו שנתבאר. אבל ודאי פשוט שכל שלא נאכז מעלת האדם
יש לאגרת שכתב כבר מעלה מצד גברא אע"ג דליח בה מעלת קמיע, ויש לה הימור נגד כל אדם [ע"פ] כמו בסיפא, דהא יכול לכתוב לחש
זה מחדש ולמה יגרע מה שכתב כבר למפרע, כיון שהחזיק במומחה דגברא עכשיו. החלוקה שנית, באחמחי קמיע ולא גברא, דבחד
קמיע ריפא שלש פעמים אפילו לאדם אחד, ממילא יש מעלה לאותה אגרת מצד עצמה כמות שהיתה לכל העולם, ולא אמרין דשמא
מוזליה דהאי גברא גרם דמקבל כתבים כמו שכתבתי בחלוקה השלישית, דמעלת מומחה היא מלכת דמסביר טפי למחלי בה בממול
דגברא, מה שאין כן במומחה דגברא לא עדיף ממולא דגברא דמקבל כתבים, על כן זריך שם שלשה בני אדם, וגם כאן על כל פנים
לא מהני אם יכתבה אחר, כמו בחלוקה הראשונה, ואין כאן שיעור דין אלא אם נאכז, כמו שנתבאר, דבחלוקה הראשונה אסור אפילו
באותו כתב עצמו שהועיל כבר שלש פעמים להשגה בני אדם, ובאן מותר. והטור לא זכר הך נאכז שזכרו התוספות, דהטור לא בא
למדך קושיות, רק לכתוב הדינים, וכיון דקא משמע לן בחלוקה הראשונה דאין שם מעלת קמיע, ממילא ידענא דלש נאכז מעלת הגברא
דאין כאן כלום, ובחלוקה השניה לא היתה כלל מעלת גברא על כן לא זכר הטור כלום מזה. החלוקה השלישית, מעלת גברא וקמיע,
שריפא בשלשה כתבים של לחש אחד, בכל אחד שלש פעמים, אפילו לאדם אחד, אפילו הכי לא מהני רק ללכת זה ולאיש זה, אבל לא
שיכתבם אדם אחר. ועכשיו נבאר הדברים, דמה שכתבו בטור [שם] בחלוקה הראשונה ורפאו שלשתן פירושו שלשה בני אדם דוקא, דאלו
לאדם אחד יש לומר מוליה דהאי מקבל כתבא [גרס] [ע"פ], וכמו שכתבו כאן בשו"ע. ומה שכתב בחלוקה השניה [עמוד רמ"ג] שאותה האגרת
מומחה לכל אדם, ודאי אף ברישא מותרות אותן האגרות שכתב כבר לכל אדם מצד מומחה גברא, ואין נפקא מינה אלא בנאכז, דלעיל.

הלכות שבת שא

קפא

ת תוספתא
הוכחה ברי"ף
ורא"ש פ"ז
ורמב"ם פ"ט
הלכה י"ג
א מ"א סקל"א
ממשמעות
הרמב"ם שם
ב משנה ס"ו
ב'
ג חוסי ס"ז א'
ד"ה בני
ד שלטי
גיבורים
ה מ"א סקל"ה
ו ר"י
בתוספתא נ"ח
א' ד"ה מאי
מ"א סקל"ב
ז מ"א סקל"ג

בהם משום טלטול מוקצה ע"ד שיתבאר בסי' ש"ח סעיף נ"ו וכן מותר לכרוך סמרטוט על המכה שבידו או שבאצבעו ולצאת בו לרשות הרבים (ואין חוששין למראית העין שיאמרו שמתכוין להוציא הסמרטוט ולא בשביל המכה כרכו בידו):

יט ו אין צריך לומר שמותר לצאת בספוג וחתיכות בגדים דקים ישנים שעל המכה שהן מרפאים אותה והרי הן לו כתכשיט וכן בקליפות שום ובצל ועלי גפנים ושאר עלים המרפאים ובלבד שלא יתנם על גבי המכה בתחלה בשבת אע"פ שאינו רוצה לצאת בהם לרשות הרבים לפי שגזרו חכמים על כל דבר המרפא שלא ליתנו בתחלה בשבת משום שלא יבא לשחוק סמנים בשבת כמו שיתבאר בסימן שכ"ח (סעיף ל) אבל אם היה עליה מערב שבת ונפלה מעליה בשבת שמותר להחזירה עליה כמו שיתבאר שם מותר להחזירה אפילו ברשות הרבים כמו שמותר להחזיר ללבוש מלבושים שנפלו מעליו ברשות הרבים וכן רטיה וכיוצא בה שנפלה ממכתה ולא הגיע לארץ אלא נפלה על גבי כלי שמותר להחזיר על גבי מכתו כמו שיתבאר שם מותר להחזיר אפילו ברשות הרבים:

כ מותר לאגוד סמרטוט על הרטיה או על שאר דברים שעל המכה ולצאת בו לרשות הרבים ויכול להתירו ברשות הרבים ולחזור ולקשרו שם ואין חוששים כשמתירו בידו ברשות הרבים שמא ישכח ויביאנו בידו מטעם שיתבאר בסימן ש"ג (סעיף כ"ט) אבל אסור לכרוך חוט או משיחה על גבי הרטייה או שאר דברים שעל המכה לפי שהחוט או משיחה חשובים קצת ואינם בטלים לגבי רטיה כמו אגוד של סמרטוט שאינו חשוב כלל כשמתירו מהרטייה שאינו צריך לו עוד הרי הוא משליכו לארץ ולפיכך הוא בטל לגבי הרטייה:

כא הבנים יוצאין בזגין של זהב הארוגים או תפורים להם בכסותם לנוי אבל אם אינם ארוגים או תפורים אלא תלויין ע"י קשר וכיוצא בזה אסורים לצאת בהם אע"פ שהם בנים קטנים לפי שאין דרך לצאת בזגין אלא בני מלכים וכיוצא בהם מבני עשירים גדולים ולשאר בנים הרי הוא יוהרא ובני מלכים והעשירים משחקים עליהם על שמתיהרים בדבר שאינו ראוי להם ג ויש לחוש שמא ישמע אביו של זה ההולך בזגין שמשחקין עליו וילך ויסיר הזגין מבנו כיון שאינן ארוגין ולא תפורים וישכח ויביאנו בידו ברשות הרבים ו אפילו כשהם ארוגים בכסותם לא ילכו בהם אפילו בבית אלא כשאין בהם עינבל אבל אם יש בהם עינבל העשוי להשמיע קול אסורים ללבשם בשבת שאסור להשמיע קול של זוג העשוי לקשקש בו התינוק כמו שיתבאר בסי' של"ח (סעיף ה) ושל"ט (סעיף ז) ו אע"פ שכאן עושה זאת הקטן ואין אנו מצווים להפריש הקטן מחלול שבת מכל מקום אסור ליתן לו מלבוש זה שהזוג ארוג בו שהרי זה כמאכילו איסור בידים עיין סי' שמ"ג (סעיף ה) אבל כשאין בו עינבל מותר אף לגדול לצאת בכסותו שהזוג ארוג או תפור בו ו אם הוא מבני מלכים או כיוצא בהם אף אם תלוי בצוארו מותר לצאת בו ואין חוששין שמא יפסוק ויפול ויביאנו בידו לפי שמן הסתם כל זוג של כסף או זהב תוקעין אותו יפה בשלשלת שלא יפסוק אבל זוג של שאר מיני מתכת אין כל אדם רשאי לצאת בו עד שיהיה ארוג או תפור בכסותו שאף שאין לחוש בו שמא ישחקו עליו בני מלכים וכיוצא בהם כיון שאין זה חשוב כלל ואין בו יוהרא שדרך כל אדם לצאת בו מכל מקום יש לחוש שמא יפסוק ויפול ויביאנו בידו:

כב וכל זה בזוג שהיה דרך בימיהם לעשותו לנוי לכל הבגדים של בני מלכים וכיוצא בהם מכסף וזהב ושאר כל אדם משאר מיני מתכות ולכך לא רצו חכמים להטריח לפוסקו מערב שבת מכל הבגדים שהוא ארוג או תפור בהם ולגנות הבגדים אבל תכשיט שאין רגילין לחברו בבגד אסור לצאת בו אף על פי שארוג ותפור בבגד שגזרו עליו גזירה משום אינו ארוג ותפור כיון שאין שם גנאי כלל אם יפסיקנו מהבגד שהרי אין רגילות כלל לחברו בבגד במה דברים אמורים בשאר מיני מתכת אבל של כסף או זהב מותר בכל ענין ואפילו לתלותו בצוארו שכיון שמן הסתם תוקעין אותו יפה שלא יפול ויפסוק מחמת שדמיו יקדים אין לגזור בו שמא לא יחברנו יפה בענין שיוכל ליפסק וליפול ולכן התירו לצאת במפתח של זהב או כסף התלויים בבגדו אף על פי שאין רגילות לתלותו שם ואסרו במפתח של שאר מיני מתכות כמו שכתוב למעלה

עץ שאינו מקל אסור לילך זולתו ם שנוהגים ורים לצאת

מלבוש או מלבוש ואין יקעים היטב

יאה כרוכב שיש בהם רות פרצוף מלבושים : (1) לו שנתלבש משוי אבל זן אף שלא

שלא יסרטו בענין שאין בהם

מ"י מיירי שנסמן אצטען ונסמן על ים מיירי שרעיס מיט דבר זה כאן נלאו הכי אסור

: לפי ג"ש הט"ו : (1) בין יו"ט לשבת למפסיל הקופה צומן כדים נסל ומ הרעיס כמ"ס כלל נלא"ה אסור ואף דפירש רש"י זס אפוזי צהילון 1 ללא מקסה ליה 1 פרק זולל דרכ רב לא צריך צינוי ינלשון הרמב"ם ס"ו צהדיא צמוס' ריש ייירי צכה"א גוונא (צ"כ סק"ג)

אסור: (60) ביצה אחקין: (65) קב"ז

שנתן ציון הוד
כ"ח תמוז ה'תש"ו
152

11

Ortinberg, David ben Yisrael Tsevi

ספר

תהלה לדוד

כולל

חרושים בדברי השוע מח' אורח חיים

אשר ינעתי ומצאתי ת"ל בקוצר שכלי ודלות הבנתי דינים מחודשים
יספיקות וצ"ע בלשונות הפוסקים ראשונים ואחרונים אשר מימיהם
אנו שותים ומפיהם אנו חיים :

ממני

דוד בר ישראל צבי זל אורטינבערג.

והסאיר לשלם כלו יאיר עיניו באור תורתו הק' אר צה ומצוה אור אמת לפ"ק

ברדישוב

דפוס של חיים יעקב שעפמיל

ברוקלין, נ. י.

שנת תשמ"ז לפ"ק

חולת קורע ע"כ . וכתב המ"א סק"ח כ"ל דאם נדבק הדפין להדי בשעת קשורה מותר לפוחתן כיון שלא נעשו לקיום ע"כ . וזה א"ש למ"ש בסק"ו דדוקא תפירה שאש"ק אסור . אבל לקרוע תפירה שאש"ק מותר :

סימן שמו

א כתב המחבר מותרין נדרים בשבת אם הם לנורך השבת וכו' אבל בעל יוכל להפיר נדרי אשה אפילו שאינם לנורך השבת מפני שאם לא יפר לה היום לא יוכל עוד להפיר ע"כ . לכאורה הו' משמע דכל שהוא לנורך היום מותר אף שאין בו כבוד ועונג שבת . אבל מזה שאין בו טרד היום ויכול לעשותו למחר ימחין בהרתו עד למחר . אבל מודברי הפוסקים משמע דדוקא בדבר שיש בו כבוד ועונג לשבת . ועי' חו"ט וק"מ אם מותרין נדרים לנורך ד"מ . חרפם ומסתברא דמותרין . ש"ס שוב מלאתי בשו"ת הרשב"א ז"ל ח"ד סי' רל"ו שכתב אם מותרין לנורך מזה ששישן בשבת אין לך לנורך השבת גדול מזה :

ב ועיין במ"ו כתב קשיא לי בעל לאשמו למה מפר והא יוכל חכם להחיר אחר שבת וכו' ודוחק שאינו רוצה להתחרט מעיקרא ע"כ . והליתו לאלה שכתב בפשיטות חרצ דוקא באינה מתחרטת . ש"ס ובחי' הר"ן ז"ל שנדפס מחדש כתב דהו' לא מפר בשבת הו' לא מני מפר אלא ע"י שאלה והתרה לחכם . ואין אדם רוצה שתתבזה אשתו ע"כ :

ג כתב המח' ס"ב מי ששבע לעשות מלאכה פלוגית עד זמן פלוגי וכו' נשאלין אפילו בשבת ע"כ . וסיים הרב ז"ל מפני שאם לא יתירו לו היום א"א להחיר לו למחר ע"כ . והדבר ז"ל דהא פסקין ביו"ד סי' רל"ח ס"ב דאפילו אכלה כולה נשאלין עלי' . ועיקר טעם ד"ו שכתב המח' הוא מטעם דאסור לעבור לכתחילה על שבועתו אף שיתיר לו למחר . ועי' בשע"ה ה' שבועות פ"ו :

סימן שמו

א בס"י רס"א סק"א כתבתי דשבות דעובדין דחול מותר ביה"ש ושם סק"ג כתבתי לענין שבות דשבות ובס"י ש"ו סק"ג כתבתי דאפשר שבות דנומלוא חפליך מותר ביה"ש :

סימן שמו

א כתב המח' קטן אוכל נבלות אין ב"ד מוויין להפרישו אבל אביו מלוה לגעור בו ולהפרישו ע"כ . וכתב המ"א סק"ב בשם ר"ה דוקא בחיטוף דבר הבנה אבל

לאו בר הבנה ל"ל זה . דהא יונק אפילו מבהמה טמאה ע"כ . ולכאורה כונת האו"ה להא דבמות קיד ע"א . אבל זה אינו דהא כל ההיא סוגיא מייירי להרמב"ם ז"ל באין אביו שם . הלא דהאו"ה מיייתי לה מהא דירושלמי שהביא הסוגיא והוא ג"כ בתוס' ע"ז דל"ו ע"א ד"ה עכו"ם ושם איתא מביאין לו חלב מ"מ והייט לספוח לו בידים . וכ"כ הת"ש סק"ב דנ"ש המ"א וחיטוף שאינו בר הבנה אסור להכניסו בידים היינו מחומרא בעלמא . והדבר תמו' דהא בהדיא חרצא אמרינן דהס בבימות ולא יאכלנו נבלות וטריפות . וע"ש בחי' הרשב"א ז"ל דהו' נמוא דאין ב"ד מוויין להפרישו הא דיונק חיטוף היינו מניחין אותו ליתן . הא למספי לי' בידים לא והייט דקלאו ולא יאכלנו נבלות וטרפות ע"ש . וע"כ הא דקתני בירושלמי מביאין לו חלב מ"מ היינו כנוסקת דגמ' דאין ביבמות שם דתסם חיטוף מסוכן הוא אלל חלב . וזה ג"כ כונת החוספתא שבה ס"פ י' אין יונקין לא מן העכו"ם ולא מבהמה טמאה ואם הו' דבר של סגלה מותר ע"כ . והייט בסתם חיטוף עי' חי' ריטב"א ור"ן ז"ל בע"ז שם .

ב כתב המח' סק"ג איתא בשבת ד"ל ע"ב דאסור ליתן לחיטוף חב"ד חי שמוא ימות ויאכלנו . וחש"י דבר שאין בו איסור אלא משום כל חשקלו והטעם דהוי כמאכליו בידים ע"כ . ואיסור כל חשקלו אינו אלא מדרבנן . עי' פר"ח יו"ד סי' קט"ז סק"א . וה"ש סי' י"ג סק"ב . ולדעת הרשב"א ז"ל שהביא המ"א ח"י דאיסור דרבנן ספינן לי' בידים . וע"כ דהך סוגיא איתא במ"ד קטן אוכל נבלות ב"ד מוויין להפרישו ולדידי' איסור דרבנן אסור ליתן לו בידים . אבל להלכה דאין ב"ד מוויין להפרישו נחתין דרגא באיסור דרבנן אפי' ליתן לו בידים שרי . ומותר ליתן לו דבר שאין בו אלא משום ב"ת אלא דבשי' שיה' לרבו של חיטוף אבל אם אינו לרבו ש"ת אסור כמו יניקה לאחר כ"ד חודש . ועי' במה"ט סק"ג .

ד ומ"ש המ"א דהוי כמאכליו בידים . לכאורה ל"ע ממ"ש המ"א בס' ש"מ בשם המרדכי דליתן לחיטוף עונה שכתב עלי' אופיות שרי . ואין ב"ד מוויין להפרישו היכי דלא ספינן לי' בידים ע"כ . והרב ז"ל חילק בין איסורי מאכלות לחפלים שעושים בהם מלאכה . ש"ס ואכתי לא יתיישב"ת"ש הרמ"א ז"ל בס' ש"א ססק"ג דאסור ליתן לחיטוף זוג שמשמיע קול . ובתב המ"א שם ס"ק ל"ה דהוי כמאכליו איסור בידים וז"ע :

ה **ג וכתב** עוד המ"א בשם ר"ז דאין לנחות בעכו"ם האוכלים אותו איסור אבל אסור לומר לעכו"ם להאכיל או זו ע"כ . וכתב הא"ר סק"ג דוקא אחרים . אבל האב לרדך לנחות דהא מלוה להפרישו ע"כ . וכ"כ התו"ם סק"ג

סק"ג . והרב ז"ל מלוה להפרישו וכו' שכתב זאת בשם

ד כתב המח' מותר

בפסח וכו' . והרב כגון אכילה ביוה"כ ולא למעשה הר"ן מהב"י ס"ס זה הו' דהרשב"א ז"ל להל לחיטוף אפילו אינו מאכילה ביוה"כ . דקי"ד ע"א ובתשו' בידים ללרבו ולא בחיטושו' בשבת ד שם . ומבאר עוד עיטין דרבנן . מד לחענוג עבדי לי' ו נהו שפיר . שכל דרבנן ואפילו ביד שרי ע"כ . ומבול ביוה"כ א"ש אף ו חד יומא מסתכני והרשב"א ור"ן ביוה"כ אלא לענין דלמא אחי למוסו טובא . ומוה של לרבו של חיטוף ללמוד מאכילה ביו' בידים אפילו אם דברי המ"א בזה"ו ביוה"כ מאכילין או ובין אכילה היתר חרצו והנה האמת אבל מדברי הר"ן דא"כ מאי קשיא שתיך בלמא הו' בעלמא לא ס"ל ה' בס' חרטי"ו סק"ג החיר אלא למר' . לעט"ס לספות דאר"ייתא . מ"מ ו ז"ל בס' שכ"ח ס

חרצו

הנשרפין פרק תשיעי סנהדרין

ע"ה

13

עין משפט גר מצוה

מסוף רשימה
הכונה עשרה בני אדם כו' פטורין. שאין דעו על ידי מי נהרג (ב"ק י"ג) דענין שיהא כל נפש אדם כל הנפש ואין כולל מהכל (ס"ה).
הנפש והטורח מיתה (ס"ה).
וכל עדות שאי אתה יכול להזימה לא שמה עדות. דהמתאמר אמר (דברים יט) ודברו השופטים היצו והיה עד שקר העד וגו' ועשייתו כלומר ומה נעשות וגו' עדות שאינה יכול לקבל עד מורה הוזהר הלא עדות וזו לא לא (ספ"ט).
י. וכע"ז (לעיל מהל.) בין שיצו הוא עומד. וכלל כוונה הנפש הלא השרה (ב"ק כג.).
לפיכך מבשר בסוף. דהוא ליה כאלו הכוונת כפייה. והרי משה הוא ולא גורם (ס"ט).
נחש בסקילה. כדון שור הורג אדם דמתי השור יסקל (ס"ט).
שרגלים לדבר. שלא מתמה השרה האוכל ומתחלה יסקל ממה שהיה (מ"ד ס"ה).

אי לאו כחו חיזול לתחת. תפול מיד כנגדה ולא לנדרין: אלא כח כחוש הוא. אינו כמו חזק חלל קצת כמו יש כחן והאי ללא אולה לעיל משום שכלה כח חזק והאיך והאכן חזרת לארץ אכל עינין הולכת היא ממקלה כמו: ה"ג ר' יהודה בן בתירא אומר בזה אחר זה האחרון חייב וכו': עד דאיכא כל גפשו וכיון דמתחילה קיימו הרשעונים בהרגתו ליכא כולה נפש במת האחרון: כל דהוא נפש. אפי' מקלטה ומינה היכא דהכהו צנת אמת לא קטילין לבלוה דאיש כי יכה אמר רחמנא ולא שנים שהכוהו: הכל מודים בהורג את אדם טריפה. כגון נקב הוושט או קרום המוח: והוא פטור. מדלא אפליגו ביה שמע מינה כיון דמיתריה חמיכה סימנין חימוה גברא קטילה חשיב ליה: בגוסס בידי שמים. ונא אחר והרגו הכל מודים שחייב דלא איתעביד ביה מעשה דרישא והרי הוא כחי: בגוסס בידי אדם. כגון זה שקרוב למות מתמת המכות אלא לא עשאוהו הרשעונים טריפה: מחתכי סמנין. סימן חימוה: כל גפש להביא וכו'. דמשמע כל דהוא נפש: שהוא חייב. האחרון: ובערת הרע. והרי ראוהו רוח: שלא בפני ב"ד. ואמה צא לחייבו על פי עדים פטור דלין עדותן עדות דהיא עדות שאי אתה יכול להימנה לקיים צה דין הוזהר שאם הוזהר אין נהרגין דגברא קטילה צה למקטיל: את הטריפה. אדם טריפה ורבעו חזירו נמשכ וכו': חייב. דהא איכא הנאה: כמאן דמשמש מת. רובע את המת: והא אי ליה הנאה. אכל רובע את המת ליכא הנאה שעבר חמימותו ולחלומו ונלעטין: עדי טריפה. שהן עלמין טריפה: שהוזמו נהרגין. דמתי ובערת הרע מקרבן: לפי שאינן בזוממי זוממין. דלין זוממי זוממין. אוחס שהימוס ואמרו להם צויתה טעה עמנו הייתם אס הי' בלין שנים אחרים זוממין אוחס לומר הלאך אהם זוממין את אלו והרי אהם עמנו הייתם צמקוס פלוגי אין הזוממין שנתאלו עבשו זוממין נהרגין משום דגברא קטילה צה למיקטיל הלכך כי לא חזמו נמי לא מקטילי הכן טריפה אפומייהו דהיה ליה עדות שאי אתה יכול להימנה ולא מקטילי. ולרצה כיון דעדות זוממין מדוש הוא אע"ג דהיו עדות שאי אתה יכול להימנה מקטילי: זוממי זוממין. המזומין את הרשעונים כשהן נעשו זוממין הוו להו זוממין של זוממין קמאלי. כל עדות זומס קרו זוממי של דיון כדאמרין זוממי צה כהן צאלו הן המתקין (לקמן דף ס"ד): וגם בעליו יומתו. כלו' כמיתת בעלים (ומהדרין דף כ"ד). כך מיתת השור. ולהא מילתא נמי מקטילי להו דמיון דאלו קטיל מריה שלא צדי' לא מקטיל על פי

בגוסס בידי אדם - תימה לוחו שעשאו גוסס אחזי פטור הא רוב גוססין למיתה *זוממין דריש צן סורר (לעיל דף ס"ה) דהולכין דיני נפשות אחר הרוב והאמה חזירו ואמרוהו למיתה ומת מי לא מתייבז והא נמי אמורד למיתה הוא וי"ל דכיון שהקילה געלו טורה שעובשין לוחו כדאמרין כסמך ודע"פ שאמרוהו למיתה אין הורגין כל זמן שהוא חי וזוממין נמי דלאומין למיתה וחי על גב דרובא מייתו הלכך כיון שכל אחר והרגו פטור ודע דהא אשכחן גוסס בידי שמים דנמשך כמו לחייב את האורגו אע"ג דרוב גוססין למיתה הלכך אין לתמוה בגוסס בידי אדם אס נמשכו כמו לפטור מי שעשאו גוסס: **מר** מדמי ליה לטריפה וכו'. אף על גב דקראי קא דרשי אילעייך ליה להי טעמי: **ההורג** את הטריפה פטור - אפי' למי' טריפה מה דנפשו סימות צחלה זו ודעת דהא רבא אית ליה טריפה מה צפרק קמא דהמורה (דף י"א: וס"ט) ומינה נראה דהס גרסינן רבא צר פלוגתיה של רב סבאל ועור דסברתיה הסבא צפרק קמא דכסרות (דף ג' וס"ט): **בפני** בית דין חייב - כגון דרואה ציוס שדנין על ראייתו דלי ראוהו ציליה צה עדות כדומע בהובל (ב"ק ד' וס"ט) וכיון דבעי עדות צעינן עדות שאינה יכול להימנה: **שור** טריפה שהרג חייב - אע"ג דבשיליה פרק ד' וס"ד (ס"ט דף מ"ד) פטורין לדבי שמועין שור שנחטין להרגו את זה והרג את זה מעטס דמיתהו צעליס כך מיתה השור לא דמי דהס העטס שיה למימס אכל הכה כאלס שייך לפטור מעטס עדות שאי אתה יכול להימנה ובשור לא שייך דלס חזמו עדים משלמים דמי שור טריפה לצעליס: מנדף **ב"ד חייב** שלא בפני ב"ד פטור **ב"ד חייב** דכתיב ובערת הרע מקרבך שלא בפני ב"ד פטור דהויא לה עדות שאי אתה יכול להימנה הא חו למה לי דיינו הך הרובע את הטריפה איצטריכא ליה מהו דתימא ליהוי כמאן דמשמש מת וליפטור קמ"ל דמשום דנאה הוא הוא אית ליה הנאה ואמר רבא "עדים שהעירו במריפה והוזמו אין נהרגין עדי מריפה שהוזמו נהרגין רב אשי אמר "אפילו עדי מריפה שהוזמו אין נהרגין לפי שאינן בזוממי זוממין ואמר רבא שור טריפה שהרג חייב ושור של אדם טריפה שהרג פטור מאי מעבא אמר קרא "השור יסקל וגם בעליו יומת כל היכא דקרינא ביה וגם בעליו יומת קרינן ביה השור יסקל וכל היכא דלא קרינן ביה וגם בעליו יומת לא קרינן ביה השור יסקל רב אשי אמר "אפילו שור טריפה נמי שהרג פטור מאי מעבא כיון דאילו בעלים הוו פטורי שור נמי פטור: שיסה בו את הכלב וכו': אמר רב אהא בר יעקב כשתמצא לומר לדברי ר' יהודה ארס נחש בין שיניו הוא עומד לפיכך *מכיש בסיוף ונחש פטור לדברי חכמים "ארס נחש מעצמו הוא מקיא לפיכך נחש בסקילה *והמביש פטור: **מתני'** *המכה את חבירו בין באבן בין באגרף ואמרוהו למיתה והיקל מכה שהיה ולאורד מכאן הבביר ומת חייב ר'. נחמה אומר פטור שרגלים לדבר: **גב'** *הנו רבנן את זו דרש רבי נחמיה "אם יקום והתהלך בתוץ על עדים כדאמרין לעיל שזו נמי לא מקטילי: כיון דאילו הוו בעלים. טריפה דכומיה לא הו מקטילי שור טריפה נמי לא מקטילי דהא למיתה שאלו הנמש והולכו והשך הנמש צנצרו: בין שיניו עומד. והרי הוא כחוקע סקן צנצנו ללאו גרמא הוא שהרי כלי משחיתו צדו: מכיש בסיוף. כיון רוח: מעצמו מקיא. צנצנתו וכשהיטו זה עקין אזו צו

כדאיפא קדושין על: כה א מיי' פיד מהל' רוחת הלכה ו סתג לאין קמ: כו ב מיי' סס פ"ג הלכה ח: כו ג ד מיי' סס הלכה ז: כח ה ו מיי' סס ס"ט: כט ו מיי' פ"ח מהלכות אפיקורי דבאלה ה"ר [טור א"ע ח"ב כ]: ל ח ט מיי' פ"ח מהל' עדות הלכה ז: לא יב מיי' פ"ח מהל' טקי ממון הלכה ז: לב ז מיי' סס הלכה ח: לג מ מיי' פ"ד מהל' רוחת הלכה ח:

[ועי' חופי דהס כ"ג ד"ה חמר וסוסוס ממתות וכו' דיה וליכא דאמרי וכו' גלארית]

[מלס זו לא נמלא ענינון והולי' צל השך ועיין בענין ערו הלכה]

ביתא ח. זאל כ"ה
הצנור. יוא"ס

ו. מרדכי שם (דמו שפד):
 ו. שנת קמ"ז [ע"ל] משנה
 וגמרא:
 ת. הרי"ף [שם סג, א] ו
 והרא"ש שם [שם כג סימן
 טו]:
 ח. ב"י עמוד הקד ד"ה
 אין צדעה הרי"ף
 והרא"ש ה"ל:
 ט. שם פ"ו [ע"ל]:
 י. שם:
 כ. שם קמ"ז [ע"ל]
 וכפירוש הרמב"ם בפרק
 כ"ה מהלכות שבת [הלכה
 פח]:
 ג. שם ברמב"ם [הלכה
 פח]:
 מ. אבן שיעור מילי
 לרמב"ם חור ושנאו כאן
 ומתבאר בסעיף מ' [אות
 טו]:
 נ. גבורה וזה כ"ח [ע"ל]
 ופירש רש"י ד"ה [מילין]
 גידו הארון שפעמים
 יורדים למטה ומתפרקין
 הלהיים:
 נ. שם כג, א ופירוש
 רש"י שם ד"ה
 איתומה כלישנא
 אחרת; ר"ף שבת מ,
 א:
 ס. רמב"ם בפרק כ"ה
 [משנה הלכה פא]:
 ע. שבת ק"ע [ע"ל]
 כרייתא וגמרא:
 פ. שם בגמרא [וכפירוש
 רש"י שם ד"ה נדעיה] וכן
 כתב הרמב"ם בפרק
 כ"ה [שם הלכה טו] ושאר
 פוסקים [מגיד משנה שם
 נדעה הרמב"ן שם ד"ה
 מקמי; ר"ן שם מ, ג ד"ה
 ח"ר ותליון]:
 ז. חלק [בגמרא] ק"ה
 [ע"ל] כרייתא:
 ק. רש"י שם ד"ה
 ולחשון:
 ר. שם בבביתא:
 ש. שבת קמ"ז [ע"ל]
 בגמרא ודלא כסתם
 משנה [ר"ף שם סג, א];
 רא"ש שם פרק כג סימן טו];
 ה. שגולי הלכות [סימן קח]
 בשם ספר יראים [סימן
 קד, קל; כג דוקא סימן ט];
 א. כל בו [סימן לא, טו, ג].

מה מותר לשובם. נראה לי הטעם כמו שכתוב סעיף מ"ג שדברים
 אלו אין עושין בטמנים: מו אין מתעמלים. כחז בשלטי גבורים
 [שבת סג, ג אות ג] דוקא לשפסף בנחת שרי, ולא בנח, לרש"י [שם קמז, א]
 ד"ה ומתעמלין והטור [סימן שש עמוד הפתח]. ולהרמב"ם [שבת כה, פח]
 אפילו בנח שרי אם אינו מכויין לצוא
 לדי זיעה. ומסופקי בשפסוף
 שעושים ליגיעי כח כדי להשיב כחן
 אליהם ולבטל מהם עיפותן, כ"ע
 אם מקרי רפואה או פענוג, ולפירוש
 רש"י וטור פשיטא לאסור דהא
 אפילו לפענוג אסור, ע"כ. ועיין מה
 שכתבתי סעיף ל"ו [פ"ק מג]:
 מז ואסור לדחוק. שמה יצא
 להשקותו סמנים המשלטים:
 מח ויש לו צער. הא לוא הכי
 אסור, משום עונדא דמול:
 מה רוחצין בו. אין רוחצין במים
 שמשלטים, ולא בטיט שטובעין בו
 וכו', מפני שכל אלו צער הם, וכתיב
 [ישעיה נב, יג] וקרחת לבנת עונה,
 עכ"ל רמב"ם [שבת פרק כ"ה הלכה
 טו], וכן כתב הסמ"ג [לאוין סה עמוד
 לז]. ואם כן אסור לשמות משקה
 המשלטי, לאין לך צער גדול מזה,
 ועיין מה שכתבתי סעיף ל"ו [פ"ק
 מג] וסעיף מ"ג [פ"ק מו]. ונראה לי
 דמקום שאין דרך לרוחץ בממי
 עכריא אלא לרפואה אסור בשבת:
 נ. ע"ג גב העיין. והוא הדין מה
 שעושין לאלם שחש צעונו, שמקיפין
 אותם בטבעת כדי שלא יתפשט הגפת
 (מרדכי שבת דמו שפה, בשם רש"י
 סנהדרין קא, א ד"ה כלי): נא מחזירין
 אותו. ר"ך לעיין, דבגמרא [שבת
 קמז, א] לא החירו אלא להחזיר
 השכר, דהיינו ע"כ הנשכר, וכמו
 שכתבו הרי"ף [שם סג, א] והרא"ש
 [שם פרק כג סימן טו] ורבינו ירושם
 [מחזיב ח"ט עט, ג] וברמזים [קליור
 פסקי הרא"ש שם אות טו], אבל ע"כ
 שי"א ממוקומו אסור, דהא אפילו
 לשפספו אסור, וכמו שכתוב סעיף

(כו) שעירו ממנו (מים) חמין. דלא לא כן אפילו בחול אסור
 כמו שכתוב סימן שצ"ו סעיף ו': (כז) מי שנשתכר בו. דמה
 שמפסק שכרומו ממנו אין זה רפואה. ואין ללמוד מזה הישר ללוחב
 שנהגים בקצת מדינות להשים חוץ החוטם אפר מעט כחוש להפיק
 השכרות, כי אותו אפר פעולתו
 נרפואה לשאר דברים גם כן, אף
 על פי שאינו שבור, ושי"ך צו גזירה
 שמיקח סמנים, כן נראה לי:
 (כח) כדי שייגע ויזיע. בטור
 [עמוד הקד] כתוב שאסור לחולה ליגע
 עצמו בשבת כדי שיע, מפני שהיא
 רפואה, עכ"ל. וקשה לי, כיון שאין
 כאן שייכות שמיקח סמנים, היה
 לנו להמיר לחולה שאין צו סכנה,
 ומאן שנה מהא דסעיף שאמר זה
 שמוחלים מטעם זה. ונראה לי,
 דכיון שלפעמים מצויים היעשה על
 החולה גם כן על ידי סמנים, הישגיח
 שיעשה רפואה האחרת, מה שאין
 כן בסעיף שאמר זה שאין שייכות
 רפואה לאותן הדברים על ידי
 למלל מקום קשה על דברי הטור,
 שמציא לעיל [עמוד מו] ספיקא
 להרא"ש [עמוד זה פ"ג סימן יז,
 ומדברי רמב"ם [שבת ג, י] למד
 קולא, קשה עליו מכאן לאסור
 אפילו על ידי חולה עצמו, וצ"ע
 ליישנו: (כט) שכל אחד מאלו
 בו. בסעיף הקודם לזה [פ"ק מח]
 מתבאר דבר זה:

(כז) מי שנשתכר שרפואתו (ל) לסוך כפות
 ידיו ורגליו בשמן [הנה] ומלח מזה מותר לשובם
 בשבת:
 ז. מו אין מתעמלים דהיינו (ל) שדורם על הגוף
 בכח (כח) כדי שייגע ויזיע [מז טו] ואסור
 (ל) לרחוק בריסו של תינוק כדי להוציא הרעי:
 מג. מותר לכפות בוס [חם] על הטבור להעלותו
 [טו] ולהעלות אונים [טו] בין ביד בין בבלי
 י ולהעלות אונקלי [טו] דהיינו תנוך שכנגד הלב שנכבף
 לצד פנים (כט) [טו] שכל אחד מאלו אין עושים בסמנים
 כדי שניחוש להשיקה מח ויש לו צער מהם:
 מד. מו רוחצין במי גרד ובמי חמתן (ל) ובמי
 מבריה ובמים היפים שבים הגדול אף על פי
 שהם מלוחים שכן דרך לרחוץ בהם וליכא הוכחה
 דלרפואה קא עביד אבל לא במים הרעים שבים הגדול
 ובמי משרה שהם מאוסים ואין דרך לרחוץ בהם אלא לרפואה [ע"ל] ודוקא ששוחא בהם
 אבל אם אינו שוחא בהם מותר שאינו נראה אלא כמיקר:
 מה. לוחשים על נחשים ועקרבים בשביל שלא יזיקו [ואין בכך משום צידה:
 מז. נוחטין בלי ע"ל גב העיין להקד [ע"ל] והוא שיחא כלי הנישל בשבת:
 מו. עצם שיעצא ממקומו נא (ל) מחזירין אותו:
 מד. אסור להניח בגד על מכה שיוצא ממנו דם מפני (ל) שהדם נב יצבע אותו
 נג [ע"ל] ואסור להוציא דם מהמכה לכך יש לרחוץ המכה במים או ביין תחלה
 להעביר (ל) דם שבמכה ב' [ע"ל] ויש אומרים שכורך (ל) קורי עכביש על המכה ומכסה
 בהם כל הדם וכל החבורה ואחר כך בורך עליו פמרטום:

ז. וכן משמע בגמרא [שם] צעודא דרב אחי, ע"ש. (י"י) וכן משמע (ממש"ל) [מסימן ט"ל] סעיף ט' לאסור ליישר איברי הולד דהוי
 כבוה, וצ"ע. וכן כתב כנסת הגדולה [הגה"ט] בשם ר"ש הלוי [א"ח סימן כג] שהקשה זה. וגם הרמב"ם לא הביא דין זה, לכן אין להקל:
 נב יצבע אותו. ואף על גב דמקלקל פטור, מכל מקום אסור (פסקי רקנ"ט סימן קכ"ג). ונראה לי דכנגד אדום פשיטא לאסור: נג ואסור
 להוציא דם. רש"י פירש סוף עירובין [קג, ג ד"ה כאן] דהוא ליה חובל, והוי אז מלאכה. וכן כתב הגהות מייטוניות [שבת פרק כ"ה הלכה
 טו אות א] דהמניח דבר המושך דם וליחה הוי מפרק. ומלשון רש"י [שם ד"ה ואם להוציא דם] משמע דדוקא כשמהדקה בגמי הוא דהוי אז
 מלאכה, דהוא עביד מעשה, אבל כשמניח עליה דבר המושך דם לא הוי אז מלאכה, דאיהו לא עביד מיד. ואם כן כל שכן כשמעמיד עלוקה
 שקורין יוגלין דשרי לחולה, כמו שכתוב סעיף י"ו [פ"ק יז] דשרי שבות. אבל בזמנים דף י"ט [ע"ל ד"ה ואם להוציא דם] משמע דכשמניחין
 להוציא דם, אפילו אין מהדקה הוי מלאכה. וצ"ע דהר"ן דף ע"ח [ע"ל] שהשיך צו נחש (ר"מ) [רי יהודה] מחייב, [רש"י ד"ה בין שניין] משום
 דהוי כחוקע סכין בצנטו, ולאו גרמא הוא שהרי כלי משחמו צידו, ע"כ. ואפילו רבנן דפטרין, היינו דסנידא לכו דארס מעצמו מקיא, אבל
 גבי עלוקה הוי כמו שעושה בדידים. והמוציא דם בפיו אסור, דהוי חבורה (רש"י פרק י"ט שנה קלג, ב ד"ה מהו), וא"כ אסור למנוח דם שבין
 השיינים, ואפשר דהוי אז מלאכה, ועיין סימן ש"כ סעיף א' [פ"ק ז] נד ויש אומרים שכורך. ויש מפקפקין לאסור משום שמרפא:

חכמת שלמה
 (ש"י סעיף טו) נותנין כ"י
 על גב העיין להקד וכו', י"ג,
 הנה נשאלתי בני שלמה על
 עיני בחולי הסתירים הנקרא
 שוארע שטור רחמנא ללן,
 עד שנתחייבו כל היפוחים
 למחול לו מחור, רק בעיר אחת
 של גרים רועים לקבלו אל
 השפיטה על נכרים למחול
 לו רפואה שלא יתקלקל מאד

מ"ז מגן דוד

מגן דוד פריזאן /
 כותב מרסל שאין חוץ בשל
 חנוך י. נולד

פרק ארבעה עשר יבמות קוד

דבר טלי וטליא. הנהג מיעוקה וקנסה: לטייליה הנהג. יתקין קנס. שנת היתה: הבא לי מפתח. דרך רה"ר בשנת: לכבוד. הדליקה: בעושה על דעת אביו. שהמיעוק נופה נלכדו וזוהא שנת לו נזק וחבו עומד עליו דהוא כאלו הוא מלכוד לעשות חבל הנק

אמר רבי יוחנן בדמאי הקילו. ה"מ למימר דלפניו לא הקילו בדמאי קיין דלפניו אלא מדרבנן שאני כדקאמר לעיל אלא משום דהא' שישיתא משני בבמה דוכתי ח"ל כיון שיש לתמוך לספק עבד דהוי דלורייתא המחמירו י"ל לאו עממא דבדמאי הקילו:

עין משפט ונר מצוה

ל א מהו י"ב ס"ב ס"ג ס"ד ס"ה ס"ו ס"ז ס"ח ס"ט ס"י ס"יא ס"יב ס"יג ס"יד ס"טו ס"טז ס"יז ס"יח ס"יט ס"כ ס"כא ס"כב ס"כג ס"כד ס"כה ס"כו ס"כז ס"כח ס"כט ס"ל ס"לא ס"לב ס"לג ס"לד ס"לה ס"לו ס"לז ס"לח ס"לט ס"ס ס"סא ס"סב ס"סג ס"סד ס"סה ס"סו ס"סז ס"סח ס"סט ס"ק ס"קא ס"קב ס"קג ס"קד ס"קה ס"קכ ס"קכא ס"קכב ס"קכג ס"קכד ס"קכה ס"קכו ס"קכז ס"קכח ס"קכט ס"קל ס"קלא ס"קלב ס"קלג ס"קלד ס"קלה ס"קלו ס"קלז ס"קלח ס"קלט ס"קס ס"קסא ס"קסב ס"קסג ס"קסד ס"קסה ס"קסו ס"קסז ס"קסח ס"קסט ס"קסז ס"קסזא ס"קסזב ס"קסזג ס"קסזד ס"קסזה ס"קסזו ס"קסזז ס"קסזח ס"קסזט ס"קסזז ס"קסזזא ס"קסזזב ס"קסזזג ס"קסזזד ס"קסזזה ס"קסזזו ס"קסזזז ס"קסזזח ס"קסזזט ס"קסזזז ס"קסזזזא ס"קסזזזב ס"קסזזזג ס"קסזזזד ס"קסזזזה ס"קסזזזו ס"קסזזזז ס"קסזזזזא ס"קסזזזזב ס"קסזזזזג ס"קסזזזזד ס"קסזזזזה ס"קסזזזזו ס"קסזזזזז

מב קהא גימין כ"ב

דבר מלי וטליא ולמיילי דתם דאי משכדו להו מייתי להו אלא אלא קסבר *קסן אוכל נבלות אין ב"ד מצווין להפרישו לימא מסייעה ליה לא יאמר אדם להניק הבא לי מפתח הבא לי תתם אלא מעורר תולש מעיד זורק אמר אבוי תולש בעצמך שאני נקוב זורק בברטולת דרבנן *ח"ש *יעובר כוכבים שבא לכבודת אין אומרים לו כבה ואל תכבה מפני שאין שבידתו עליהם קמן הבא לכבודת אומרים לו אל תכבה שבידתו עליהם *א"ר יוחנן *בעושה על דעת אביו דכוותיה *ג עובר כוכבים דעושה על דעת ישראל מי שרי עובר כוכבים ארעהא דנפשיה עביד ת"ש *בן חבר שרגיל לילך אצל אביו אבי עם הארץ אין היששון שמא יאבילנו דברים שאינם מרוקנים מצא בירו פירות אין וקין לו אמר רבי יוחנן *בדמאי הקילו אלא מעמא דממאי הא ודאי בעא לעשורי והאמר ר' יוחנן בעושה על דעת אביו אלא רבי יוחנן ספקי מספקא ליה קאי הבא מדהו קאי הבא מדהו ח"ש בן רבך ברוך שרגיל לילך אצל אביו אבי כהן עם הארץ אין היששון שמא יאבילנו תרומה ממאה בירו פירות אין וקין לו בתרומה דרבנן תא שמע *יונק תינוק והולך מעוברת כוכבים ומברכה ממאה ואין היששון ביונק שקין ולא יאבילנו נבלות ומפרות שקצים ורמשים ומכילין יונק מדם ואפילו בשבת ובגדול אסור אבא שאול אומר נוהגין היינו שיונקים מבהמה מותרת ביום טוב קתי מרא אין היששון ביונק שקין תתם משום סכנה או חבי גדול נמי גדול בעי אומדנא קמן נמי ליבעי אומדנא אמר רב דונא בריה דרב יהושע סתם תינוק מסוכן אצל חלב: אבא שאול אומר נוהגין היינו שיונקים מברכה מותרת ביום טוב: היכי דמי אי דאיכא

בשנת קסבר מפרק כללית יד הוא שבח דאיסור שקילה גזרו רבנן וי"ש דאיסור לאו לא גזרו ביה רבנן ח"ש *לא תאכלום כי שקין הם לא ידלא ליסוף (ה) ליה בידים הא שמע *כל נפש מבם לא תאכלום דם ליסוף להו בידים ר"ש *אמר ואמרת *להוודו גדולים על הקטנים מאי לאו דאמר להו לא תיטמו לא' דלא ליטמי להו בידים *וצריכי דא' אשמעינן שקצים משום

דגרות הבית

תוספות חד מקמאי

עין משפט ונר מצוה

מב קהא גימין כ"ב

בשנת קסבר מפרק כללית יד הוא שבח דאיסור שקילה גזרו רבנן וי"ש דאיסור לאו לא גזרו ביה רבנן ח"ש *לא תאכלום כי שקין הם לא ידלא ליסוף (ה) ליה בידים הא שמע *כל נפש מבם לא תאכלום דם ליסוף להו בידים ר"ש *אמר ואמרת *להוודו גדולים על הקטנים מאי לאו דאמר להו לא תיטמו לא' דלא ליטמי להו בידים *וצריכי דא' אשמעינן שקצים משום

בשנת קסבר מפרק כללית יד הוא שבח דאיסור שקילה גזרו רבנן וי"ש דאיסור לאו לא גזרו ביה רבנן ח"ש *לא תאכלום כי שקין הם לא ידלא ליסוף (ה) ליה בידים הא שמע *כל נפש מבם לא תאכלום דם ליסוף להו בידים ר"ש *אמר ואמרת *להוודו גדולים על הקטנים מאי לאו דאמר להו לא תיטמו לא' דלא ליטמי להו בידים *וצריכי דא' אשמעינן שקצים משום

בשנת קסבר מפרק כללית יד הוא שבח דאיסור שקילה גזרו רבנן וי"ש דאיסור לאו לא גזרו ביה רבנן ח"ש *לא תאכלום כי שקין הם לא ידלא ליסוף (ה) ליה בידים הא שמע *כל נפש מבם לא תאכלום דם ליסוף להו בידים ר"ש *אמר ואמרת *להוודו גדולים על הקטנים מאי לאו דאמר להו לא תיטמו לא' דלא ליטמי להו בידים *וצריכי דא' אשמעינן שקצים משום

עין משפט ונר מצוה

מב קהא גימין כ"ב

בשנת קסבר מפרק כללית יד הוא שבח דאיסור שקילה גזרו רבנן וי"ש דאיסור לאו לא גזרו ביה רבנן ח"ש *לא תאכלום כי שקין הם לא ידלא ליסוף (ה) ליה בידים הא שמע *כל נפש מבם לא תאכלום דם ליסוף להו בידים ר"ש *אמר ואמרת *להוודו גדולים על הקטנים מאי לאו דאמר להו לא תיטמו לא' דלא ליטמי להו בידים *וצריכי דא' אשמעינן שקצים משום

בשנת קסבר מפרק כללית יד הוא שבח דאיסור שקילה גזרו רבנן וי"ש דאיסור לאו לא גזרו ביה רבנן ח"ש *לא תאכלום כי שקין הם לא ידלא ליסוף (ה) ליה בידים הא שמע *כל נפש מבם לא תאכלום דם ליסוף להו בידים ר"ש *אמר ואמרת *להוודו גדולים על הקטנים מאי לאו דאמר להו לא תיטמו לא' דלא ליטמי להו בידים *וצריכי דא' אשמעינן שקצים משום

דעת הש"ס

מב קהא גימין כ"ב

עין משפט ונר מצוה

מב קהא גימין כ"ב

עין משפט ונר מצוה

הוי קטן אוכל נבלות ואין בית דין מצווין להפרישו, והא קא גדלה ואכלה בההיא הפרה קמייתא, אמר רבא בר לוי⁴⁴ מפר לה כל שעה ושעה והוא שבעל, והא אין הבעל מפר בקודמין, כדרב פנחס משמיה דרבא דאמר כל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת. והיכי מתרץ לה רבא אליבא דר' יוחנן משום דאין בית דין מצווין להפרישו, והא ר' יוחנן גופיה ספוקי מספקא ליה אי מצווין להפרישו אם לאו⁴⁵. ועוד קשיא לי, דהא תניא הכא לא יאמר אדם לו הבא לי חותם והבא לי מפתח, והתם כיון דמפר לה בעל הרי זה כאלו אמר לה קומי אכולי, ואפילו בעושה על דעת אביו אמרינן הכא דמצווין להפרישו, כדאמרינן גבי קטן שבא לכבות אין שומעין לו, דאוקימנא בעושה על דעת אביו⁴⁶. ומיהו לגירסת קצת הספרים דגרסי אלא כדרב פנחס⁴⁷, איפשר לומר דלא הוי⁴⁸ טעמא מעתה משום קטן אוכל נבלות שאין בית דין מצווין להפרישו, אלא מפר לה וספי לה בידים, דכל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת⁴⁹. אבל לגירסת הספרים דלא גרסי אלא⁵⁰, דמשמע דאכתי אדרבא בר שילא קיימינן קשיא. ומהכא משמע⁵¹, דמתוורחא דגרסינן כהני דגרסי אלא כדרב פנחס, ותו לא צריכינן לטעמיה דרבא בר שילא, והדין נותן, דכיון דאתית להכי, מאי שנא קטנה ומאי שנא גדולה, כיון דעל דעת בעלה היא נודרת אפילו גדולה נמי, ולעולם אין אומרים לו שיאכל ולא נתיר לו לאכול אלא ששותקין ואוכל. **א**י נמי איפשר

דמעמידין אותו סמוך לנבלה כדי שישלח ידו ויאכל, דומיא דעובדא דר' יצחק בר ביסנא⁵¹. ומיהו משמע לי, דבאיסורין של דבריהם אומרים לר⁵² לאכול בפירוש, דהא למאן דאמר בשל תורה בית דין מצווין להפרישו, בשל דבריהם אין בית דין מצווין להפרישו, כדמתרצינן הכא, הכא במאי עסקינן בעציץ שאינו נקוב מדרבנן, ואמרינן נמי בדמאי הקלו, וכיון שכן כיון דקיימא לן דאף בשל תורה אין בית דין מצווין להפרישו⁵³, בשל דבריהם מחתינן בו⁵⁴ דרגא אחת ומתירין בו אפילו לומר לו לאכול⁵⁵. ויש לי ללמוד מדאמרינן בשבת פרק ר' אליעזר דתולין⁵⁶, רב משרשיא יהיב פרוטה לתינוק גוי וזרע ליה כשותא בכרמא, ואקשינן וליתן ליה לתינוק ישראל, ופרקינן אתי למיסרך. ומאי קשיא ליתן ליה לתינוק ישראל, דכיון דישראל גדול אסור מדרבנן, אף לתינוק ישראל אסור לומר לו לעבור ולזרוע⁵⁷, אלא ודאי כדאמרן, דלא העמידו דבריהם ז"ל אלא אצל גדולים שבישראל ולא אצל קטניהם, כנ"ל⁵⁸. ואע"ג דאסיקנא התם דאסור משום דילמא אתי למיסרך, לא שייך ההוא טעמא דאתי למיסרך אלא בדבר שאינו לצורך הקטן⁵⁹ אלא לצורך הגדול, כההיא דרב משרשיא דזריעת הכשות לצורך רב משרשיא ולא לצורך הקטן. ותדע לך, מדאמרינן בפרק (בתרא דיומא) [בכל מערבין]⁶⁰ גבי זמן, היכי ליעביד ליטעמיה לינוקא אתי למיסרך, ואיכא למידק היכי חיישינן להכי והלא אנן מאכילין את התינוקות

שמואל. 44 שם: רבה בר ליואי. 45 כה"ק תוס' ד"ה אלא ר' יוחנן, ותוס' נדה שם ד"ה אין ב"ד. וכן הביא בריטב"א יש מקשים. 46 וכ"כ במאירי שיש שואלים, וכן הקשה קושיא זו במ"ל בסוף הלכות מאכלות אסורות, ועיי"ש שכתב שמצא הקושיא בחי' רבינו כאן. ועיי"ש שדדק מדוע החוס' לא הקשו כן. ועיי"ן באחיעזר ח"ג סי' פא אות א' שיישב קושיא זו, וכן הקושיא הקודמת עפ"י תרוה"ד עיי"ש. 47 וכ"ג רבינו בנדה שם, וכ"כ הריטב"א שם וכ"מ מדבריו כאן, וברמב"ן נדה שם כתב שיי"ג אלא, וכ"כ המאירי כאן שיי"ג כן. 48 בכ"א: תני. בנדפס: חלי. 49 ובתוס' שם ד"ה כדרב פנחס, פירשו כן אף דלא גרסינן כן, וכ"כ הרמב"ן שם דאף למ"ד דלא גרס כן כן מתפרש. 50 וכ"מ שם ברש"י ד"ה על דעת בעלה, וכ"ה לפנינו שם. 51 בנדפס: משמע לי. *51 וכ"כ המאירי בשם י"מ. 52 בנדפס: מותר לומר לו. 53 וכ"כ רבינו בסוף הפרק, וכ"כ

הריטב"א שם וכ"כ המאירי שרוב הפוסקים מסכימים שאין ב"ד מצווין להפרישו, אלא שבדעת הרי"ף כתב שב"ד מצווים להפרישו עיי"ש. ועיי"ן ברמב"ם פי"ב שבת ה"ז ובפכ"ד הי"א במ"מ ובכ"מ שם, ובפרק יז מאכלות אסורות הכ"ז, פ"ג אבל הי"ב, ובשו"ע אר"ח שמג, א. ועיי"ן בתוס' גיטין נה, א ד"ה ועל. 54 בכ"א: הם מתירין בו. בנדפס: מתירין בו דרגא אחת יותר. 55 וכ"כ רבינו בתשובותיו ח"א סי' צב. וכן מובאים דברי רבינו במאירי ובנמוק"י. 56 קלט, א. 57 בכ"א: אף לתינוק ישראל וישראל אסור לומר לו לעזור ולזרוע. 58 וכ"כ ראיה זו בתשובת רבינו שם, ובמאירי כאן. 59 בנדפס ובכ"א: התינוק. ועיי"ן בשו"ת אחיעזר ח"ג סי' פא אות ד משי"כ ליישב קשיית רע"א. 60 כצ"ל והוא בעירובין מ, ב. בנדפס: בפרק בתרא דיומא ובעירובין גבי זמן ביום

ה' ק"ט ה' רסלא - ג' למיז
 יבמות קיד, א - יבמות קיד, א
 יבמות קיד, א - יבמות קיד, א
 יבמות קיד, א - יבמות קיד, א

כמ"ש מג"א סי' ש"ז סק"ז ח', ויעיין בתוס' גיטין ח' ע"ב ד"ה אע"ג וכו'. גם לא קיי"ל כתי' מהור"ם הנ"ל שאפילו של"ה דמייתי מג"א שם בסוף דמקיל לאמור לנכרי להוציא החמץ, לא הקיל אלא שבות דאמירה דקיל לא שבות דע"י מעשה, עיין עירובין ס"ח ע"א. ומה שפירש בו ר"י ר"א ורא"ש ס"פ ראד"מ, ומכ"ש הכא איך נדחי איסורא מקמי ממונא כדאמרינן פ' אלו מציאות (ל, א) גבי כהן בכית הקברות, ומעלתו הרגיש בזה וכתב דהא הוה ס"ד דמשום כיבוד או"א נדחי שבת (יבמות ה, ב) וליתא, דהשתא דמסקינן דלא דחי משום אתא ואיך חייבין בשבת, ה"נ אתא ובעל הממון חייבין בכבודי, ואפילו זקן שאינו לפי כבודו צריך בעל הממון למחול על ממונו מפני כבודו של זה, מכ"ש שלא לחלל שבת אפילו באיסור דרבנן, אם לא במקום שהתירו להציל של עצמו, וכנ"ל י"ל מסברא שלא התחילו תחלת החומרא במקום מצוה, אבל היכי דבדידי' אסור העמידו נמי דבריהם במקום השבת אבידה, כנ"ל נכון לדינא בעוה"י.

ומה שהקשה ורמי דקלא דהרשב"א תירץ על קושיא הראשונים למה נשחוט לחולה בשבת ולא נאכילהו נבלה, ותירץ משום דנבלה עובר על כל כזית וכזית, וקשי' למעלתו הרי הרשב"א ריש מסכת שבת (ד, א) הוא מהסוברים דאין אומרים לאדם חטא אפילו איסורא זוטא כדי שיזכה חבירך זכות גדול, וא"כ אמאי נחלל שבת בסקילה שלא יאכל הוא כמה כזית נבלה"י. אי היה כאן עבירה זוטא או רבא היה מקום לקושיא, אבל הכא אין עבירה אלא מ"ע

לחלל שבת או לעבור איסורים להחיות נפש, ואין חילוק אם החולה מפקח על עצמו או אתר בעבורו כל המפקח מקיים מ"ע ורוחה שבת, כמו המל בשבת אין חילוק אי האב מל או אתר, כל הזריו מקיים מ"ע, ולא שייך חטא בשביל שיזכה חבירך רק כגון לשחרר עבדו שיקיים העבד פ"ו (גיטין מא, ב), ומעולם לא מצינו שיהיה מצות עשה של זה דחוייה כדי שיקיים זה מ"ע של פ"ו, או כגון הדביק פת (שבת ד, א) וכדומה שזה עובר עבירה בשביל זה, אבל הכא אינו עושה בשביל זה אלא בשביל עצמו שמוטל עליו לפקח על עסקי נפש, ולא נחתו הקדמונים לקושיא זו שנאכילהו נבלות ולא נשחוט מפני שאנחנו השוחטים", אלא אפילו ה"י הוא בעצמו השוחט נמי הוה קשיא להו כיון שדחוייה הוא שבת אצל פיקוח נפשות לדעתם טוב לבחור הדחיי' במועט האפשרי והיינו לאכול נבלה הקלה ולא לחלל שבת החמורה.

והרשב"א וסייעתי' תירצו על קושיא זו דאדרבה שחיטה קילא, דאע"ג דאיסורא דסקילה, מ"מ אינו אלא פעם אחת, משא"כ נבלה עובר על כל כזית, ולא אחי הרשב"א עליה מטעם חטא שיזכה חבירך כלל. ומתוך הדברים יבין לאישורו שמ"ש מעלתו שבוה מיושב קרי' תוס' דסנהדרין (עו, א ד"ה להצילו) גבי ניתן להצילו בנפשו ליתא לפע"ד. ודי בזו מאפס הפנאי, והגני חותם בכל חותמי ברכות הגני א"נ.
פרעסבורג יום ה' כ' שבט תקע"ז לפ"ק.
משה"ק סופר מפד"מ

תשובה פג

[ספיגן לשוטה]

העתק השאלה

מצוף רבש נועם אמרתו והיא לי לזכרון אשר הבטיחני להיותו נדרש לי בכל קראי אלי. והנה העת והעונה אשר נשאלתי. א' מתושבי קהילתנו ספרדי אשר זה שנתים הלך לעולמו הניח בן

76 אקוה לשלום רבינו הגדול הרב הגאון המפורסם מו"ה משה נ"י ולשלום הישיבה הברורה בהשקט ובטה בשובה ונחתן אמן.
יקר ונכבד יום באתי בחצרות הדרתו וטעמתי

ג. וכ"כ רבינו בחי' לשבת פא, ב. ועי' שו"ת כת"ס או"ח סי' לו ד"ה והנה בשם אביו ור' נמוק"י מגילה ג, ב.
ג'. בשו"ת הרשב"א שם וכן בס' תרפ"ט ליתא תירוץ זה ומגילא לק"מ. ועי' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' לו ושו"ת רדב"ז ח"ד סי' סו, ובשו"ת שם אריה או"ח סי' ג.
ד. צ"ב דכ"כ הרא"ש יומא פנ, א (ס' ד) להדיא.

אחריו שהוא לעת הזו מעשיו כמתעתע מדב אינו יודע מהו מדבר, ואינו יודע תכלית שו ממה שדברו אליו. א לא פקח, כל מעשיו ו מוכיחין מעידין ומגזי קלישתא מאוד. ואחרי עזבוך גדול וסך עצ השוטה הזה, הנה ק המומחים מנוסים ומו מה יהיה משפט הנעו מזור ותרופה לתחלו כלם פה א' כי יש בו ואין רפואה אחרת לכ בעיר וואצין סמוך לפ חנוך מורים מחנכים ו ואם יבוא שמה בודאי אתר מעלה בדעת. וא בני אדם, עכ"פ יגיע לישא וליתן לכלכל ;

וזהו מקום השאלה, כי (אי) אפשר מחיתו בכשרות אך דבר ממקום אחר, ואגודות כל הנמצאים אם רשאים למוסרו נבילה וכי

שלום רב לי"נ המאד פיפיות בנוי לחלפני אריות, עיניו כיוני הג תוריות, ה"ה המופל אבד"ק טר"ו יע"א. אמרותיו הנעימים ; ביום כ"ד יש לתמוה על איתו כיון דאידיחי מסתמ;

א. בענין זה ר' מ"ש השר בה.

גילוי תתג סוסו המאון
אורח חיים - א
החנן המאון

ית נפש, ואין
זו או אחר
ה שבת, כמו
או אחר, כל
שביל שיזכה
ז העבד פ"ו
זיהיה מצות
זיע של פ"ו,
ז שזה עובר
זשה בשביל
ז לפקח על
לקושיא זו
זני שאנחנו
זמו השוחט
ז שבת אצל
זחיי' במועט
זלא לחלל

קושיא זו
זא, דאע"ג
זפעם אחת,
ז ולא אתי
זזבירך כלל.
ז"ש מעלתו
זעז, א ד"ה
זלפע"ד ודי
זחמי ברכות

ז"ק.
זזר מפפד"מ

זזכרון אשר
זאליו. והנה
זבי קהילתנו
זזו הניח בן

זז"ח"ד ס"ו

אחריו שהוא לעת הזאת בן ז' שנים, והנער בכל מעשיו כמתעטע מדבר ואך קול דברים ובעצמו אינו יודע מהו מדבר. שומע בעת מדברים אליו ואינו יודע תכלית שום כוונה מיוחדת על בוריה ממה שדברו אליו. אינו לא חרש ולא אלם אף לא פקח, כל מעשיו רמיוותיו קריצותיו תנועותיו מוכיחין מעידין ומגידין אשר הוא שוטה ודעתו קלישתא מאוד. ואחרי אשר אבי הנער הלזה הניח עזבון גדול וסך עצום ואין יורש אחר זולת השוטה הזה, הנה קרובי הנער אספו הרופאים המומחים מנוסים ומוחזקים שבעיר הזאת, לדעת מה יהיה משפט הנער וכרת מה לעשות למצוא מזור ותרופה לתחלואי גופו ונפשו, והרופאים כלם פה א' כי יש בו מעט דעת ודעתו קלישתא, ואין רפואה אחרת למכתו אם לא בעיר וזיען או בעיר וואצין סמוך לפעסט, אשר שמה הוקם בית חנוך מורים מחנכים מלמדים לאלה דעת ומזמה. ואם יבוא שמה בודאי בלי שום ספק יעלה מעלה אחר מעלה בדעת. ואף כי לא יהיה חריף כשארי בני אדם, עכ"פ יגיע למעלה להיות בעל אנושי לישא וליתן לכלכל דבריו במשפט לטרודן טרף לו.

וזדו מקום השאלה, כי אחרי אשר ינתן שמה אף כי (אי) אפשר לשלוח לו ולהכין לו די מחיתו בכשרות אך לא יניתו להוביל לו שמה דבר ממקום אחר, והוא צריך להיות בחברה ואגודות כל הנמצאים שמה ואף במאכלן ומשקן. אם רשאים למוסרו שמה כיון שבודאי יאכל נבילה וכל טרפה, או לא.

תשובה

שלום רב ליי"ג המאה"ג מעוז ומגדל חרוץ בעל פיפיות בנוי לתלפיות, מלחעות כפירים ושיני אריות, עיניו כיוני הגאיות, צופות ומבטיות אלפי תוריות, ה"ה המופלא ומופלג מו"ה הירש נ"י אבר"ק טו"ו יע"א.

אמרותיו הנעימים הנאמר עם הספר עלי כתיב ביום כ"ד למב"י הגיעני זה י' ימים. יש לתמוה על איחור הדואר כ"כ, ואמינא אנא כיון דאידיחי מסתמא כבר נעשה מעשה, לא

תשובה פג

מהרתי להשיב ואחר עד עתה להשיב מפני כבוד תורתו.

ע"ד יתום קטן עתיר נכסין בר שטי' וקרוביו בקשו לו מגוח אשר ייטיב לו בעה"ז למוסרו בבית חינוך חרשים ושוטים ללמדם דעת ותבונת יודיעום, אך הוא מסור בידי בעלי דת אחר, אשר לא מבני עמינו, ואי אפשר להמציא לו שם מאכליו ומשקיו ויתר צרכיו עפ"י דתה"ק, והוא עתה כבן ז' שנים. ונשאל מאת פר"מ נ"י אם רשאי למוסרו בידיהם לרפאותו להביאו לכלל דעת, ופר"מ חשף זרוע עזו בכח דהתירא והראה פנים לכל צדדי קולא. ובקש ממני לחות דעתי הקלושה גם אני, ולעשות רצונו חפצתי גם כי אינני כדי להכריע.

ואומר אם הוא שוטה כמ"ש והאריך פר"מ, דמוכן מדבריו שאם יגדל כך בשטותו לא אתי לכלל מצות לעולם, כי שוטה כזה פטור מכל המצות. ועי"ז שאנו מכניסים אותו לבית החנוך הנ"ל נביאהו לכלל דעת ויתחייב וישמור מצות ה' ותורותיו. היה נראה לכאורה בפשטות להתיר, אע"ג שפר"מ נ"י כתב בסוף דבריו ז"ל, אבל להקל בחינוך זה שהוא כשוטה יותר מבשאר קטן אינו נראה לכאורה וכו' עכ"ל פר"מ. ויפה כתב מצד זה דניקל הואיל ונצטרף לו שטות עם קטנותו יהי' מותר למיספי ליה איסורא בידים טפי מקטן דעלמא, זה אינו נראה, בודאי כל שאנו מוזהרים על קטני בני ישראל אנו מוזהרים נמי על חרש שוטה וקטן, דקרא דלא תאכילום להזהיר המצווים על שאינם מצווים, יהיה קטן או שוטה א.

האמנם בתה"ד בפסקים וכתבים סי' ס"ב כתב ז"ל, והא דאייתי קרא דאסרה תורה דלא ליספי ליה בידים, נ"ל הטעם דקפיד רחמנא שלא ירגיל אותו לעבור עבירות וכשיגדיל יבקש לימודו עכ"ל. משמע דבשוטה דלא אתי לכלל דעת מותר ליספי ליה בידים. מ"מ זה אינו עיקר, דלא דרשינן טעמיה דקרא וכדמוכח להדיא בפ' חרש (יבמות קיד, ב) דבעי למיפשט קטן אוכל נבילות בית דין מצווין להפרישו מחרש וחרשת, וקשה הא אינהו לא אתי לכלל דעת לעולם, ואפילו אי ביי"ד מצווין להפרישו תיקשי. ודוחק

א. בענין זה ר' מ"ש השד"ח מערכת הח"ת כלל קט"ו מגדולי האחרונים. ועי' שו"ת שיבת ציון סי' ד במה שנהלק על הפרמ"ג בה.

להש"ס או דפליגי בהלכה היא בנזיר או במופלא סמוך לאיש דאורייתא. והנה ר' יוחנן ס"ל מופלא סמוך לאיש דאורייתא, וס"ל הלכה היא בנזיר, ומ"מ לא תיקשי אדר' יוחנן לימא כתנאי, משום דלא איברר במאי פליגי. והשתא הא דמספקא לר' יוחנן אי קטן אוכל נבילות בית דין מצווין להפרישו, מהך ברייתא דמיפר לה קא מספקא ליה, אי פליג תנאי התם במופלא סמוך לאיש ואיכא מ"ד דלאו דאורייתא, נהי דר' יוחנן בעצמו ס"ל כמ"ד דאורייתא, מ"מ הך ברייתא אתיא כמ"ד לאו דאורייתא, ואתי נשואין דרבנן ומפקא נדרא דרבנן, ולעולם קטן אוכל נבילות מצווין להפרישו. ואמנם אי כולי עלמא מופלא סמוך לאיש דאורייתא, ותנאי דנזיר פליגי במילתא אחריתי אי הלכה היא בנזיר, א"כ כיון דליכא שום תנא דסבר מופלא סמוך לאיש לאו דאורייתא ע"כ ברייתא דמיפר לה בעלה סכירא לר' אינן בית דין מצווין להפרישו ומזה נולד ספקו של ר' יוחנן ושפיר משני מיפר לה ממ"נ וא"ש הך גרסא דל"ג אלא.

ומה שהקשה מעלתו למה לנו להפר כלל, כיון דאין ב"ד מצווין להפרישו ונישואין דרבנן לא מפיק נדרא דאורייתא א"כ ל"ל להפר כלל ולומר טלי ואכלי, יפה הקשה וצ"ע לכאורה. וי"ל איכא מצות חינוך בהפרה, דהנודר כאילו בנה במה והמקיימו כמקריב קרבן (נדריים כב, א). והשתא א"ש גם כן דמותר למיספי לר' בידיים במקום דאיכא חנוך מצוה כנ"ל.

[ביאור ברשב"א שבת]

76 והרשב"א פרק מי שהחשיך (קנ"ג, ב ד"ה כשהיא) כתב וז"ל, כשהיא מהלכת נותנין עליה וכו' וה"ה כשנותנין לתרש שוטה וקטן, וכ"ש הוא, דכשנותנין כשהן עומדים בגדול כיוצא בו

חייב חטאת, וכל שבגופו איכא איסורא דאורייתא אי אמרינן לקטן [למיעבד] נמי איכא איסורא דאורייתא משום דכתיב לא תאכילום ותניא לא יאמר אדם לתניוק הבא לי חותם וכו' ואמרינן לעיל (שבת קכ"א, א) קטן שבא לכבות ואוקימנא בעשה על דעת אביו ועובר משום לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך וכו', עכ"ל. ודבריו צריכים ביאור, התחיל בלא תאכילום ומסיים בלא תעשה מלאכה. והנה הה"מ (ה"ל שבת פ"כ ה"ז) כתב בדעת רמב"ם דהנהו קילי מבהמה משום דאין אנו מצווין על שביחתם. ועיין מג"א סי' רס"ו ס"ק ח'. ויראה לי, הנה בבהמה פ' משפטים (כג, יב) כתיב למען ינוח שורך, ושם לא הוזכר בנך, והיא מצות עשה בשביחת בהמתו, דאפילו בלי סיוע דידיה מ"ע שתשבות הבהמה ובזה לא מוזהר על בניו, אך לאו דלא תעשה מלאכה אתה ובנך עבדך ואמתך ובהמתך (שמות כ, ט), מיניה ילפינן לאו דמחמר כשעושה מלאכה הוא עם צירוף הבהמה שמתמר אחריה והוא בלאו. ולחד מ"ד ר"פ מי שהחשיך חטאת נמי איכא, ובזה מוזהר נמי על בנו שהרי כתיב לא תעשה מלאכה אתה ובנך, וחמור הבן מבהמה, שהבהמה דוקא מחמר, אבל בן שיש לו דעת ומבין קריצות אביו ורמיזותיו, כל שעשה לדעת אביו עובר מדאורייתא על לאו הזה, ואמנם כשהקטן עושה מלאכת עצמו לית ביה האי לאו, מ"מ אית ביה משום לא תאכילום כדספי ליה בידיים.

והשתא הנהו מפתחות דר' יצחק דאיברוי טלי וטליתא להתם שלא על דעתו כי אם על דעת עצמם ולהנאתם וליכא שום איסור כי אינו מצווה על שביחתם, וכ"כ מג"א סי' שס"ב ס"ק ט"ו. ועיין ט"ז סי' שמ"ו סוף ס"ק וי"ו. והשתא כתב ברשב"א, אי היינו מסייעים לו ת"ל [=תיפוק ליה] משום לא תאכילום אפילו בשל

70. בהנהו י"ל יעקב: לשון זה תמוה דכיון אליבא דר"ל קיימין דסובר בנזיר כמ, א דכב"ב וכאם אין כאן מצות חינוך. ועוד, הרי במופלא סמוך לאיש איירי ומכואר שם ע"ב דלמ"ד דאורייתא אויל ליה מצות חינוך לכו"ע. [ועי' אחיעזר שם]. 71. בהנהו י"ל יעקב: ג"כ לענ"ד כוננת רשב"א ע"פ דאיתא בספרי בהך קרא להוזיר גדולים על הקמנים וע"כ היינו בעושה לדעת אביו ומקודם מייתי קרא דלא תאכילום המוכר בש"ס דילן רק שלא תאמר דדוקא במאכיל בידיים אבל אמירה לא הוי כמאכיל בידיים ע"ז מייתי ברייתא דלא יאמר אדם לתניוק ושלא תאמר דהתם רק מדרבנן ע"ז מייתי קרא דלא תעשה מלאכה אתה ובנך אלמא דהוי דאורייתא כנלע"ד נכון. ולפי"ז נ"ל עוד לחדש ולומר דלהכי בעינן קרא מיוחד בשבת לאשמעינן הא גופא דאמירה הוא ג"כ כמאכיל בידיים וממילא אין ללמוד משבת לשאר איסורים דא"כ שאר קראי כמאכיל ל"ל וע"כ דבשאר איסורים אינו אסור רק כמאכיל בידיים ממש לא באמירה ולפי"ז מיושב דו"טב קושי' רשב"א מהפרה דאומר טלי ואכלי אה"נ דמותר כאמורה מיהו מדרבנן הוי ל' לאסור דומיא דשבת דאפילו במלאכה דרבנן לא יאמר אליבא דאביי דמוקי לה לכולהו כרייתא דרבנן וא"כ ה"ה בשאר איסורים לכן בעינן הפרה ומיושב ג"כ קושיית השואל הנ"ל דהפרה בעינן. [ועי' שו"ת מוצל מאש ח"ב סי' ד, אמ"ב דיני שבת סי' ו, שעת"צ להמ"ב סי' שלד סקנ"ד, אחיעזר שם ומש"כ בהערות לחי' הר"י מלונגל שבת קכ"א, א. ועי' פסקי ר"ד שבת קנ"ג, א]. 72. היינו אף שהאב נהנה ממלאכה בנו. ועי' רמב"ן שבת קנ"ג, ב ור' אמרי בינה או"ח דיני שבת סי' ו.

עצמו, ואי עשה מחמר כמחמר א המגיד בהרמב"ב ואינו מחמר אד ומש"ה נהי דבשו חאכילום, מ"מ נ לחשיכה אע"ג ד ממש מ"מ אין ב עומד לפוש וו להפרישו. ורשב" עשה על דעת א אע"ג דהוי ליה נ שיאכל שהרי נ מ"מ מותר. והנו דשוטה דלא או משום לא תאכיל שייך ב', א"כ נ שוטה נ מ"מ כהא סי בפשיטו

שלום וכ"ט לי רצתה נפשי הו גי"ה הגיעני יו שאלות נ חפצתי מהרתי ומתגבר נגד לב ראייה לשיטת רנ שליח לנכרי ל מש"ס ע"ז נ אמרינן שליחו שליחות לנכרי אלא שליחותי ית. ר' שו"ת בית י א. בצל"ה (ליישר) כי לא נדפס בו ב. אולם הלח"מ נ דליכא ראייה מ דרו"ח בהשממות י

עצמו, ואי עשה על דעת אביו איכא נמי משום מחמר כמחמר אחר בהמתו. ואמנם דעת הרב המגיד בהרמב"ם דבשעושה רק על דעת אביו ואינו מחמר אחריו ממש ליכא לאו דמחמר, ומש"ה נהי דבשבת אסור להניחו עליו משום לא תאכילום, מ"מ כשמניחו עליו ערב שבת סמוך לחשיכה אע"ג דהוי ליה כמעמידו סמוך לנבלה ממש מ"מ אין בכך כלום, ובשבת אע"ג שרואהו עומד לפוש ותוזר ועוקר והולך אין צריך להפרישו. ורשב"א נמי לא פליג אלא משום דה"ל עשה על דעת אביו, אבל בלאו הכי לא איכפת, אע"ג דהוי ליה כמעמידו אצל נבלה ויודע בודאי שיאכל שהרי נותנו עליו סמוך לחשיכה ממש, מ"מ מותר. והנה להמהרא"י בפסקיו הנ"ל דס"ל דשוטה דלא אתי לכלל דעת מותר, ולית ביה משום לא תאכילום, ומשום על דעת אביו נמי לא שייך ביה, א"כ בשוטה מותר בכל ענין ולא דמי שוטה וקטן אהרדי, וצ"ע קצת.

מ"מ בהא סלקינן דלרוב הפוסקים משמע בפשיטות דבמה שמעמידו אצל נכרים

אינו כמאכילו בידים, וכן כתב רי"ו סוף ח"א. אלא שהצריך שיהיה קצת חולה כמ"ש מג"א (סי' שמג סק"ג) בשמו. אבל בנוסחא שלפנינו כ' בשם הרמ"ה ז"ל: אין למחות בגויות המאכילות אותו נבילות אבל אין. לומר לגוי להאכילו דבר איסור וכו' עכ"ל. והכא נמי בנדון שלפנינו אין אומר דבר אלא שמשכירו לרפאותו ולזונו ובמה שירצה וה"ל כמעמיד אצל נבילה או כנותן לו ערב שבת עם חשיכה אע"פ שודאי ילך בשבת ויוציאו מרשות היחיד לרשות הרבים וד' אמות ברשות הרבים מ"מ שרי אי לא עביד על דעת אביו, א"כ הכי שרי ובתנאי שכשיגיע לבן י"ג שנים ויום א' יוציאוהו משם עכ"פ. זה נלע"ד מעיקר הדין. ומ"מ העירו קדמונינו ז"ל שע"י מאכלות אסורות בנערות מטמטם הלב ומוליד לו טבע רע, יעדיין אני אומר מוטב שיהיה שוטה כל ימיו וכו"ל. וד' יחגנו דעה בינה והשכל ויראנו נפלאות מתורתו הקדושה. הכ"ד א"נ חותם בברכה.

פ"ב יום ה' י"ב תמוז תקפ"ד לפ"ק.

משה"ק סופר מפפד"מ

תשובה פד

[שליחות לנכרי לחומרא]

שלום וכ"ט לי"ג תלמידי הב"ח המופלג בחירי רצתה נפשי הותיק כ"ה ליפמאן נ"י. גי"ה הגיעני יום ה' העבר ויש לי להשיב כמה שאלות נחוצים למעשה אך לעשות רצונך חפצתי מהרתי להשיבך, אשר ראיתך מנצח ומתגבר נגד למדן א' שכתבת שהי' רוצה להביא ראייה לשיטת רמב"ם פ"ה ממלוה ולוה (ה"ד) דיש שליח לנכרי לחומרא מן התורה, והביא ראי' מש"ס ע"ז נ"ג ע"ב דמדפלחו ישראל לעגל אמרינן שליחותיהו דישאל עברי, ש"מ יש שליחות לנכרי לחומרא מן התורה. ודעתך לא כן, אלא שליחותי דש"ס הוא לאו דוקא אלא

ברשותיהו עברי. והבאת דמיון מש"ס גיטין פ"ח ע"ב שליחותיהו עבדינן, פירש"י הם נתנו לנו רשות, אלו דבריך נבקשת להודיעך דעתי בזה. ראשית דברים אומר כי אינני מסכים בגוף הכוונה ברמב"ם שייסבור שליחות לנכרי לחומרא דאורייתא. ובפ"ה מהל' מלוה ולוה לא הזכיר אלא שס"ל דהוה רבית קצוצה ויוצאה בדיינים, אבל לא הזכיר ה"ה עליו שהוא דאורייתא, אלא שלרש"י ורמב"ן ורשב"א אינה יוצאה כיון שהוא רק דרבנן ולרמב"ם יוצאה. ואי אפשר לומר בשום אופן שיהיה מן התורה יש שליחות לנכרי להחמיר, והיינו צריכים לומר נמי

יח. ר' שר"ת בית יצחק אה"ע ח"א סי' למ' (ו) ובשר"ת שבט סופר שם. תשובה פד

א. בצ"ח (לייזר) סי' מה: ר' בתום רי"ד ע"ז שם מהדו"ת דשליחות דהבא אינו אלא הוכחה בעלמא. [ולא היה לפני עיני מרן כי לא נדפס בזמנו] ועי' מתנ"א הל' שלוחין סי' יד וברכ"י אה"ע סי' ת.

ב. אולם הלח"מ שם הבין ברמב"ם מדהוי רבית קצוצה מהתורה, ה"ט משום שמהתורה נכרי הוי שלוחו כמותו לחומרא, ופירש דליכא ראייה משם ד"ל דרבנן החמירו ועשוהו ר"ק מספק. ועי' ח"י חת"ם ב"מ ע"א, ב ובקריית מלך רב הל' מלו"ל שם. ועי' דר"ח בהשמטות לב"מ ס"א, א ובח"י הגר"ח הלוי ואבן האול שם. [ור' נח"מ סי' שמח סק"ד עפ"י תוס' שבועות ג, א ד"ה על].

גורייחא
איסורא
ניא לא
יאמרינן
וקימנא
ישה כל
צריכים
תעשה
ז' כתב
אין אנו
ס"ק ח'.
ז' כתיב
ז' בנך,
ילו בלי
ז' לא
ז' אתה
מיניה
ז' וא עם
ז' ולחד
ז' ובוזה
מלאכה
ז' דוקא
ז' אביו
עובר
ז' עושה
ז' בית ביה
ז' ס'
ז' גרי טלי
ז' כי אם
ז' יסור כי
ז' ש"ס
ז' ק וי"ו.
ז' לו ת"ל
ז' לו בשל

ז' ועוד,

ז' שיה לדעת
ז' וי כמאכיל
ז' אחת ובנך
ז' נמירת הוא
ז' אסור רק
ז' הו מדרבנן
ז' ז"ה בשאר
ז' שבת סי' ו,
ז' ג, א].

לתוך פיו של תינוק, אלא לתוך ידו דאפשר דעל ידי זה יבא הקטן לאכלו, נמי מיקרי ספינן בידים, והביא ראייה ממאי דאיתא בגמרא (טזט ז' ע"ג) דאסור ליתן לתינוק חגב חי טמא לשחוק בו, דחיישינן שמא ימות ויאכלנו עיי"ש, וא"כ על כרחך צ"ל דאף דהמג"א כאן הביא רק שיטת המרדכי דמותר ליתן העוגה ביד התינוק ולא חשיב ספינן בידים, המג"א לעצמו חולק על זה לקמן, ולדבריו שם אסור ליתן לתוך ידו של תינוק, דגם בזה עצמו שנתנו לתוך ידו חשיב ספינן בידים. [ועי' שו"ת מהר"ם שיי"ק (או"מ סי' קס"ג) דביאר גרדי ספינן בידים, וכן בשו"ת חתם סופר (או"מ סי' פ"ד) שדן לענין להושיב התינוק בבית חינוך שמאכילים שם התינוק מאכלות אסורות, ומסיק החתם סופר שם לאסור מדין ספינן ליה בידים אף שאינו מעמיד התינוק להדיא אצל האיסור ליתן לתוך ידו של תינוק, ועי' עוד שו"ת אבני נזר (יו"ד סי' קכ"ו)].

אב"י בשו"ע התניא (סי' שמ"ג ס"י) העלה לדינא, דאף למאי דמסיק המג"א לקמן דליתן לתוך ידו התינוק חשיב ספינן בידים, זה דוקא באיסור שאינו תלוי בזמן כגון איסור נבילה וכדו', אבל באיסור התלוי בזמן כמו איסור אכילת עוגות בשבת דהאיסור תלוי בזמן שבת קיל טפי, ודוקא ליתן לתוך פיו של תינוק אסור משום ספינן בידים, אבל ליתן לתוך ידו של תינוק לית ביה איסור ספינן בידים, עכ"ל.

ובספר תהלה לדרוד (סי' שמ"ג ס"ק ז') נשאר בצ"ע לבאר שיטת שו"ע התניא ממה שכתב הוא בעצמו (סי' ע"א ס"א) דאסור

כותב אלא עד שיכתוב בדבר המתקיים על גבי דבר המתקיים עי' בדברינו לעיל (שס) וגם לא הוי מוחק על מנת לכתוב, וא"כ יש כאן שלש שבותים, וסיים וא"כ אפשר דכולי האי לא גזרו ע"כ. ונראה בכוונת הפמ"ג על פי שכתבנו בכמה מלאכות דאם בעשיית המלאכה ניתוסף עוד צדדי קולא לאו שם מלאכה עלה, ובכהאי גוונא לא גזרו חכז"ל, דלא נכלל בהגזירה שהוסיפו חכז"ל לאסור מדבריהם על המלאכה דאורייתא (ואין ההיתר מטעם כלאחר יד ומקלקל) וכגון בדברינו במלאכת צידה (אומ י"ד) לענין צידת דבר שאין במינו ניצוד למקום רחב דלא שייך צידה כלל, דבכהאי גוונא לא גזרו על צידה כלל, עיי"ש. וזה אפשר לומר נמי בכוונת הפמ"ג דבכתב שאינו מתקיים על גבי דבר שאינו מתקיים ואינו מכוין למחוק על מנת לכתוב אין עליו שם מלאכה כלל, ולא גזרו רבנן בכהאי גוונא. אבל אין נראה לפרש דבריו דמשום דאיכא ג' שבותים מותר באופן שאינו מתכוין וכנ"ל מהגהות דגול מרבכה, דהא כבר כתבנו (לעיל אומ י"ג) שנתקשו האחרונים בדבריו עיי"ש (ב).

ליתן לתינוק עוגות

7 ← יד) ואיירי דאירינגן באכילת עוגות הכתובים עליהו אותיות, נבאר עוד חידוש דין בזה דהמג"א (שס ס"ק ה') העתיק מדברי המרדכי (שס) דליתנו לתינוק מותר, כיון דקטן אוכל נבלות אין בית דין מצווין להפרישו ע"כ. ובמחצית השקל העיר על זה דלפי מה שביאר המג"א (סי' שמ"ג סק"ג) דהא דאמרינן דלספות בידים דבר איסור, אסור אפילו לתינוק בן יומו (עי' שו"ע שס), היינו אפילו באינו נותנו להדיא

(ב) עוד יש לפרש בכוונת האגודה שכתב להקל באכילת עוגה שכתב עליו אותיות נמי דבש, דכל כתיבה כי האי לאפילו אם היה נשאר צעין המי פירות על העוגה חשיבי אינו מתקיים, באופן דנכלע לתוך העוגה ורק נשאר רושם לנד, מסתבר ליה להאגודה דלא גזרו חכז"ל על מחיקה כזו כלל, כיון דאינו דומה כלל לכתיבה גמורה, דהוא צעין וגם מתקיים, ועל זה חולק המג"א דלא חלקו בגזירתם.

רינו לעיל
ברי הדגול
לדוד (סי'
ז מהרש"ג
ש באורך.

ט"מ ס"ד)
[[(ז'
עליהם
זמנ אומ י'
ילת עוגה
יה].

אי פירות
שם אגודה
כי העוגה
יה משום
'סוף סוף
הנה במי
זורה ולא
זכת כותב
האגודה,
בנן מיהא
יתו דסוף
במלאכת
'ה אומ ה')
שום דלא
הכתיבה
זו כתיבה
ןיים. וזהו
כמי דבש
ל] ונבלע
ממשות
תו ניכרת

האגודה
תרווייהו
י"ב משום

ספר ט"ז מלאכות חלק ג
הר"ג ז' ת"ת קאמן אטמאן ז"ל

להלביש מנעלים שיש עליהם זוג העשוי לקשקש בו לחינוק, כיון דיש איסור במקשקש בו בשבת משום השמעת קול, יש בזה שמלבישו לחינוק משום ספינן בידיים ע"ש. ולכאורה מאי שנא מאכילת עוגות דמותר ליתן לתוך ידיו של תינוק ולא חשיב ספינן בידיים באיסור התלוי בזמן, א"כ גם במנעלים עם זוג עליהם יהא מותר להלבישם לחינוק דהוי איסור התלוי בזמן גם כן, ונשאר בצ"ע.

ורענ"ד נראה דהנה חוינן דאף דהש"ע התניא העלה להתיר ליתן העוגה לתוך ידיו של תינוק, מ"מ אוסר ליתנו לתוך פיו של תינוק ע"ש, ועל כרחק דליתנן לתוך פיו דהוי גדר חמור יותר של ספינן בידיים כיון דקרובה יותר לעשיית האיסור, יש איסור דספינן בידיים אף באיסור התלוי בזמן. וכמו כן בהלבשת מנעלים שיש עליהם זוג איסור אף באיסור התלוי בזמן, כיון דהלבישה הוא הפעולה אחרונה קודם הקשקוש, הוי ליה כמו נתינת העוגה לתוך פיו של התינוק, ושפיר איכא משום ספינן בידיים כיון דאינו מחוסר אלא הקשקוש.

תמצית הדברים אף לשיטת התניא דמחלק בדין ספינן בידיים בין איסור התלוי בזמן או איסור עולם, אפי"ה כל שמקרבו להתינוק עד פעולה אחרונה ששייך לקרבו אל התינוק, אסור אף באיסור התלוי בזמן.

עמיפה בנייר (פעמפע"ר) שיש עליו פלעסטיק צבוע ובהשתנה משתנה צבעו ול"אחרונה המציאו לעטוף את התינוק עם נייר פעמפע"ר שיש עליו פלעסטיק צבוע, ובעת שהתינוק משתין ועושה בו צרכיו משתנה צבע פלעסטיק לצבע אחר, ובה נודע לאם התינוק דנתלכלך הנייר (פעמפע"ר), ומעתה יש לדון אם מותר ללבוש את התינוק פעמפע"ר כזה, או דאסור משום דחשיב גדר ספינן בידיים דיוצבע הנייר לצבע

אחר בעת שישתין. ולפי דברי שו"ע התניא דאף באיסור התלוי בזמן אסור לספות בידיים לחינוק להלבישו את זוג מנעלים והתינוק יקשקש בהזוג, כמו כן יש לאסור בהלבשת נייר פעמפע"ר הנ"ל. ועדיין יש לחלק טובא דבכהאי גוונא לא הוי אלא גרמא דשרי (שנח ק"כ ע"ג), והיינו על פי המבואר במג"א (סי' שכ"ט ס"ק נ"ג) דקיי"ל (רמנ"ס פ"ג מה"ל רמ"ה ס"ו) בהשיך את הנחש בחכירו, והרגו הנחש פטור, דלא הוי גרמא, ומשום דנחש מעצמו מקיא את הארס ע"ש, כמו כן בנידון זה, דמה שהתינוק משתין לאחר זמן מעצמו הוא בא, וא"כ לא הוי רק גרמא, ובכהאי גוונא ליכא איסור ספינן בידיים באיסור התלוי בזמן, ולא דמי להלבשת מנעלים עם זוג, וכך נראה עיקר.

שורף כתב

טו) כתב הפמ"ג (סי' מקי"א מ"ז ס"ק ז') בדין עישון ציגארע שכתובים אותיות על הנייר ביו"ט, דאית ביה משום איסור מחיקה עכ"ד ע"ש. ומוכח מדברי הפמ"ג אלו, דאף מחיקה כי האי שלא נשאר אחר המחיקה מקום לכתוב עליו, דהא הנייר עם האותיות נכלה ע"י העישון, אפילו הכי חשיב מחיקה, וכן כתב בספר משפט צדק על תהלים בשם החיד"א מובא בדעת תורה (סי' מקי"ד ס"א ד"ה וכן).

אבר בספר אור שמח (ה"ל שנח פרק כ"ג הל"ב) וכן בספר אבן ישראל (חלק ט') כתבו לחדש, דדבר הנשרף לגמרי ואינו נשאר בעולם לא חשיב מלאכה בשבת, בין לענין סותר ובין לענין מוחק עכ"ד. ומדברי הפמ"ג מוכח דלא כדבריהם אלא דאף בכהאי גוונא יש משום מוחק. ובאמת כדברי הפמ"ג מבואר לכאורה ממאי דפסק הרמ"א (סי' ט"מ ס"ג) דאסור לשבור עוגה שכתוב עליה כמין אותיות לצורך אכילה דהוי מוחק וכנ"ל (לוח י"ב) ע"ש, ואף דיש לדחוק ולומר דמיירי דוקא בשובר את

העוגה בידיו קודם משום מוחק, אבל ליכא מוחק, מ"מ מדברי הדגמ"ר וע אף בשובר את

ואף דעדיין יש דגם בעת כבר לעס ומחק ב מחיקה דעדיין י המחיקה, אבל לגמרי מן העולם נייר, אין בה משו הו

ויש להביא עוד המג"א (סי' שכתב בספר יר גמורה ליכא בכל זונה בנין כלים אוק משום בנין וסתי גמורה ע"ש), מנ ביו"ט בכלים של בהסקתו אלמא והמג"א שם כתב טי"ד ס"א ע"י מל איכא בכלים,

שלימים, כיון דו עכת"ד. וע"י מה יו"ט סי' י"א) כוונ מדברי יראים די לגמרי, ולא שייך במלאכת מחיקה באור שמח כח מסברא דלא שי

ומה שיש לצד